

Haberlerde Manipölasyonun Analitik ve Mantıksal Çözümü Kriptolu mesajlar...

Kara Propaganda ve Kriptolu Mesajlar Arasında Yolunuzu Bulmak

Günümüzde haber akışı, sadece doğru bilgiye ulaşmanın değil; aynı zamanda manipölasyona, propaganda amaçlı içeriklere ve kimi zaman şifreli mesajlara karşı da uyanık olmayı gerektiriyor. Özellikle uluslararası ilişkiler bağlamında, “Rusya yakın çevresini kaybediyor” gibi haber başlıklarının, gerçekliğin ötesinde, bir algı yönetimi aracı olarak kullanılabildiğini görüyoruz.

Manipölasyonun Temel Göstergeleri

- Dil ve Üslup: Haber metinlerinde kullanılan dil, duygusal yüklü, kutuplaştırıcı ya da sansasyonel ifadeler içeriyorsa, bu bir manipölasyon işareti olabilir.
- Kaynaksız Bilgi: Somut verilere ya da doğrudan kaynağa dayanmayan, “ismi açıklanmayan kaynaklar”a dayalı haberler, çoğunlukla algı yaratmayı amaçlar.
- Tek Yanlı Anlatım: Birden fazla tarafın görüşünü yansıtmayan, olayları yalnızca bir bakış açısından aktaran içerikler, objektiflikten uzaklaşır.
- Zincirleme Yorum: Haber içinde gerçek ile yorumun iç içe geçtiği, okuyucunun neyin bilgi, neyin yorum olduğunu ayırt edemeyeceği bir yapı söz konusuysa, dikkatli olmak gerekir.

Kriptolu Mesajlar ve Kodlu İletişim

Haberlerin bazıları, yüzeyde görünenin ötesinde, belirli gruplara veya paydaşlara yönelik şifreli mesajlar içerebilir. Bu mesajlar, diplomasi dili, semboller, özel terimler veya alışılmışın dışında kullanılan ifadelerle verilebilir. Ancak bu tür mesajları çözmek çoğu zaman derin analitik bilgi ve bağlam gerektirir.

- Sembolik Tarihler ve Rakamlar: Haberlerde belirli tarihlere veya rakamlara yapılan vurgular, bazen geçmişte yaşanan olaylara gönderme ya da bir mesaj anlamı taşıyabilir.
- Tekrarlayan Sözcükler: Belirli kelime ve kavramların sürekli vurgulanması, belirlenen gündemi şekillendirmek ya da mesajı güçlendirmek için kullanılabilir.

Analitik ve Mantıksal Yaklaşım

Bu tür haberleri değerlendirirken yüzeyde kalan bilgilerle yetinmek, manipülasyona karşı en temel savunma mekanizmanızdır. Derinlemesine analiz yapmak için aşağıdaki adımları takip edebilirsiniz:

- Haberi, birden fazla farklı kaynak ve bakış açısından inceleyin.
- Sunulan bilgilerin doğruluğunu, olaylara ilişkin geçmiş gelişmelerle karşılaştırın.
- Haberin kelime seçimine, vurgularına ve söylenmeyenlere dikkat edin.
- Verilen bilgilerin arkasındaki motivasyonu, haberin kime ya da neye hizmet ettiğini sorgulayın.

Bilinçli Okuyucu Olmak

Bilinen haberlerin ötesine geçmek, haberler arasındaki bağlantıları ve olası kriptolu mesajları fark etmek, bireylerin kolektif bilinç düzeyini artırır. Herkes her kriptolu mesajı fark etmeyebilir; ancak haberleri analitik bir bakış açısıyla okumak ve sorgulamak, sizi manipülasyona karşı daha dayanıklı kılar. Yayınlarımızda da bu bilinçle, yüzeyde kalan fakat mantıksal olarak çözümlenebilecek verileri, tarafsız biçimde sizlere sunmaya çalışıyoruz.

Karar sizlerin: Bu ortamda ilerleme veya geri kalma olasılığı, haberleri ne kadar doğru ve eleştirel okuduğunuzla doğrudan ilişkilidir. Fikrinizle, bilincinizle okuyun ve sorgulamaktan asla vazgeçmeyin.

Habercilikte Trafik Kuralları Benzetmesinin Anlamı

Haber Sunumunda Dikkat ve Sorumluluğun Önemi

Bir üstat, “Haberlerin verilişinde trafik kuralları gibi hareket etmemiz gerek. Atlama, haber yaparken trafikte gittiğinizi düşünün; geçiş yaparken dikiz aynasına bakmanız gerek, çünkü dikiz aynasına bakmazsanız geçiş yaparken kaza yapmanız muhtemeldir.” diyerek, haberciliğin titizlik ve dikkat gerektirdiğine işaret etmektedir.

Bu benzetme, habercilikteki sorumlulukları ve olası riskleri gündelik yaşamdan tanıdık bir örnekle açıklamaktadır. Trafikte nasıl kurallara uymak, geçişleri kontrollü yapmak ve sürekli çevremizi gözlemlemek zorundaysak; habercilikte de bilgi akışını sağlarken, haberin doğruluğunu, güvenliğini ve etkilerini göz önünde bulundurmamız gerekir.

Dikiz aynasına bakmak, geçmişteki olaylara, daha önce verilen haberlere ve konunun arka planına dikkat etmek anlamına gelir. Yani bir haberi sunarken sadece ileriye, yani yeni habere odaklanmak yetmez; geçmiş gelişmeleri, önceki bilgileri kontrol etmek,

bağlantıları görmek ve ardıl etkileri düşünmek de gerekir. Aksi takdirde, aceleyle ya da dikkatsizce yapılan bir hamle (atlama ya da yanlış bir bilgi) “kaza”ya, yani kamuoyunu yanlış yönlendirmeye veya güven kaybına yol açabilir.

Kısacası bu söz, haberciliğin kuralsız, özensiz ve kontrolsüz yapılamayacağını; her adımda geçmiş ile şimdiki zamanı ilişkilendirip, bilgi aktarımında dikkatli olunması gerektiğini vurgular. Tıpkı trafikte olduğu gibi, habercilikte de güvenlik, öngörü ve dikkat ön planda olmalıdır.

Kısa Dalga Devlet Radyoları ve Kriptolu Mesajların Çözümünde Kullanılan Araçlar

Soğuk Savaş Döneminde Şifreli Mesajların Arka Planı

2. Dünya Savaşı ve sonrasında Soğuk Savaş yıllarında, internetin henüz var olmadığı bir çağda, devletler arası propaganda ve gizli haberleşme büyük ölçüde kısa dalga radyolar aracılığıyla yürütülüyordu. Bu radyolar, hem halkı bilgilendirmek hem de karşı tarafı etkilemek amacıyla yayın yaparken, aynı zamanda kriptolu yani şifreli mesajlar da iletebiliyordu. Özellikle casusluk faaliyetlerinde ve gizli iletişimde kullanılmak üzere, bu tür mesajların çözülmesi için çeşitli kriptografi araçları ve yöntemleri geliştirildi.

Kriptolu Mesajlar ve Çözüm Yöntemleri

Kısa dalga yayınlarında geçen şifreli mesajlar, genellikle gizli servisler, askeri birimler ya da devlet görevlileri tarafından gönderiliyordu. Bu mesajları anlamak ve çözmek için şu araç ve teknikler kullanılıyordu:

- **Şifre Çözme Makineleri (Cipher Machines):** En bilinen örneği Almanların II. Dünya Savaşı’nda kullandığı Enigma makinesidir. Benzer şekilde, İngilizlerin Typex, Amerikalıların Sigaba gibi kendi şifre makineleri vardı. Bu cihazlar mesajları karmaşık şifrelerle kodlar ve yine aynı ya da benzer makinelerle çözülmesini sağlardı.
- **Tek Kullanımlık Şifre Kitapları (One-Time Pad):** Kısa dalga ile gönderilen basit sayı veya kelime dizileri, önceden hazırlanmış ve yalnızca bir kez kullanılacak şifre kitaplarıyla çözülürdü. Bu yöntem, doğru şekilde kullanıldığında matematiksel olarak kırılması imkânsız kabul edilir.
- **Kriptanaliz Yazılımları ve Matematiksel Analiz:** Soğuk Savaş döneminin ilerleyen yıllarında, mesajların çözümünde manuel yöntemlerin yanı sıra erken

bilgisayarlar ve algoritmalar da kullanılmaya başlandı. Özellikle Sovyet ve Batı blokları arasında, mesaj trafiği analiz edilerek şifreler kırılmaya çalışıldı.

- Radyo Dinleme ve Kaydetme Cihazları: Kısa dalga ile iletilen mesajlar genellikle sürekli dinlenir, kaydedilir ve daha sonra analiz edilirdi. Dinleme istasyonları, mesajların frekanslarını ve tekrarlarını izlerdi.
- İnsan Kaynaklı Çözüm (Manual Cryptanalysis): Özellikle istihbarat servislerinde çalışan kriptologlar, eldeki verileri ve istatistiksel yöntemleri kullanarak mesajlarda tekrar eden motifleri, anahtar kelimeleri veya kodlama desenlerini manuel olarak çözmeye çalışırlardı.

Kriptolu Mesajların Çözöldüğü Araçlar ve Ünlü Vakalar

Örneğin İngiltere'deki Bletchley Park ekibi, Enigma şifrelerini çözmek için hem elektromekanik cihazlar (ör. Bomb makinesi) hem de insan zekâsını bir araya getirdi. Aynı şekilde, Sovyetler Birliği ve ABD de kendi şifreleme ve şifre çözme ekipmanlarını ve yazılımlarını geliştirdi.

Kimi zaman kriptolu mesajlar, sadece doğru anahtara değil, aynı zamanda yayın saatleri, tekrar eden kelimeler, coğrafi ipuçları veya dilsel motifler gibi yan bilgilerden de faydalanılarak çözüldü.

Kısacası, kısa dalga yayınlarda iletilen kriptolu mesajları çözmek için şifre makineleri, tek kullanımlık şifre kitapları, erken bilgisayarlar ve uzman kriptanalistler gibi araçlar ve yöntemler kullanılmıştır. Bu araçların gelişimi, 20. yüzyıl boyunca istihbarat ve haberleşme tarihinde hayati bir rol oynamış, günümüzdeki modern kriptografi ve siber güvenliğin de temellerini oluşturmuştur.

“Rusya Yakın Çevresini Kaybediyor”: Kriptolu Mesajlardan Açık Manşetlere

Gizli Mesajların Satır Arasında Yatan Jeopolitik Dönüşüm

Tarihin derinliklerinden bugüne dek, iletişimdeki sır perdesi çoğu zaman dünya siyasetinin en kritik dönemeçlerinde aralanmıştır. Şifre makineleriyle gizlenen, tek kullanımlık kitaplarla mühürlenmiş veya kriptanalistlerce sabırla çözülen mesajlar, çoğunlukla birkaç satırın ötesinde bir anlam taşırdı. Bugün de, uluslararası ilişkilerde kimi zaman karmakarışık, kimi zaman oldukça sade mesajlarla karşı karşıyayız. Son günlerde dolaşan, kaynağı belli olmayan “Rusya yakın çevresini kaybediyormuş” haberi de, satır aralarında saklı derinliğiyle tam bu türden bir mesaj.

Şifreli Bir Dönem: Yakın Çevre ve Jeopolitik Kodlar

Rusya için “yakın çevre” tabiri, Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra, özellikle 1990’lardan itibaren, eski Sovyet Cumhuriyetlerinin ve sınır komşularının tümünü kapsayan stratejik bir alanı ifade eder. Bu kavram sadece coğrafi bir sınırı değil, tarihsel, kültürel ve siyasi nüfuz alanlarını da içerir. Rusya’nın bu bölgede yaşadığı her gelişme, ister askeri ister siyasi olsun, küresel dengeler ve bölgesel istikrar açısından yakından izlenir.

Ancak “yakın çevresini kaybediyor” ifadesi, tek başına bir gerçeklikten ziyade, doğrudan şifreli bir mesajın çözümlenmesini gerektirir. Sovyet sonrası dönemde, Moskova’nın eski müttefikleriyle arasındaki ilişkilerde soğuma, Batı ile yakınlaşan başkentler ve yerel halklar arasında artan kimlik arayışları, aslında uzun süredir sinyalleri alınan bir sürece işaret ediyor.

Şifreli Mesajların Modern Tezahürü

Tarihte Enigma’nın kodları nasıl çözülmek için saatlerce uğraşıldıysa, bugünün diplomatik haberlerinde de anahtar kelimeler, tekrar eden motifler ve bağlamsal ipuçları aranıyor. “Yakın çevreyi kaybetmek” ifadesi, tek bir olaydan ziyade, Rusya’nın Orta Asya ve Kafkasya’daki etkinliğinin azalmasından, Belarus, Ukrayna ve Moldova gibi ülkelerin Batı ile daha yakın ilişkiler kurmasına kadar geniş bir yelpazeye işaret edebilir. Bu tür haberlerin kaynağının belli olmaması ise, mesajın tam anlamıyla analiz edilmesini daha da önemli hale getiriyor.

Bir kriptolog gibi yaklaşırsak, detaylara odaklanmak gerekir: Son dönemde Rusya’nın Gürcistan, Ermenistan, Kazakistan gibi ülkelerle yaşadığı diplomatik gerilimler, Ukrayna’daki savaşın bölgedeki güvenlik algısını değiştirmesi, enerji ve ticaret yollarının çeşitlenmesi gibi birçok faktör, bu haberin satır aralarında kendine yer buluyor. Her bir gelişme, büyük resmin bir parçası ve mesajın şifresini çözmek için gerekli anahtarlar.

Bir Dönemin Sonu mu?

Karmaşık şifrelerle kodlanan eski mesajları çözmek için insan zekâsı, teknolojik araçlar ve yan ipuçları gerekiyordu. Günümüzdeyse, haberlerin arka planını okumak ve anlamlandırmak için siyasi analiz, tarih bilgisi ve uluslararası ilişkilerdeki güncel eğilimleri izlemek zorunlu hale geldi.

“Rusya yakın çevresini kaybediyor” haberi, doğrudan bir askeri yenilgi ya da kesin bir diplomatik başarısızlık anlamına gelmese de, Moskova’nın geleneksel nüfuz alanlarında eski gücünü korumakta zorlandığına işaret ediyor. Bu, bölgedeki ülkelerin yeni ittifak ve alternatif arayışlarıyla birleşince, Rusya’nın 20. yüzyılda inşa ettiği etki ağının çözülmeye başladığına dair bir gösterge olabilir.

Tıpkı şifreli mesajların çözümünde olduğu gibi, günümüzün jeopolitik haberlerini de yüzeyde görünenin ötesine bakarak anlamak gerekir. “Rusya yakın çevresini kaybediyor” cümlesi, bir çağın dönüşümünü, nüfuz savaşlarının yeni cephelerini ve gizli rekabetin şifreli dilini yansıtıyor. Bu haberin gerçek etkisi ve anlamı, tıpkı Enigma kodunun ardındaki sırlar gibi, dikkatli bir analiz ve satır aralarını okumakla ortaya çıkıyor.

“Moskova'nın Azalan Etkisini Aşındırmak”: Batı Yayınlarında Yer Alan Stratejik Mesajın Amacı

Jeopolitik Kodların Arka Planında Batı'nın Yorumları ve Hedefleri

Son dönemde uluslararası haber ve analizlerde sıkça rastlanan “Amerika ve Avrupalı müttefikleri Moskova'nın azalan etkisini aşındırmaya nasıl yardımcı olabilir?” ifadesi, yalnızca mevcut jeopolitik dengenin bir yansıması değildir; aynı zamanda Batı'nın Rusya'ya yönelik uzun vadeli stratejik hedeflerini ve bu hedefleri kamuoyuna hangi dille aktardığını da gösterir.

Batı'nın Haber Anlatısında “Yakın Çevre” ve Güç Dağılımı

Batılı medya ve düşünce kuruluşlarının, özellikle ABD ve Avrupa merkezli yayın organlarının, Rusya'nın “yakın çevresi”ndeki gelişmeleri analiz ederken sıklıkla bu tür ifadeler kullanması, jeopolitik rekabetin sembolik bir anlatımıdır. Moskova'nın eski Sovyet coğrafyasındaki nüfuzunu kaybettiğine dair vurgular, Batı'nın bu kaybı hızlandırmak ve kendi lehine çevirmek için attığı adımları meşrulaştırma amacı taşır.

- **Stratejik Hedefler:** Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupalı müttefikler, Rusya'nın çevresindeki ülkelerin Batı ile daha yakın bağlar kurmasını, demokratikleşme ve serbest piyasa ekonomisine geçiş gibi dönüşümleri desteklerken, Moskova'nın etki alanının daralmasını bir fırsat olarak görürler.
- **Medya Dili ve Algı Yönetimi:** Bu tür ifadeler, Batılı kamuoyunu hem bilgilendirmeyi hem de olası yeni politikaları önceden meşrulaştırmayı hedefler. “Moskova'nın etkisinin aşındırılması” gibi ifadeler, Batı'nın müdahil olduğu siyasi, ekonomik veya askeri hamlelerin savunulmasına ve gerekçelendirilmesine yardımcı olur.

Bu İfadenin Kullanım Amacı

“Amerika ve Avrupalı müttefikleri Moskova'nın azalan etkisini aşındırmaya nasıl yardımcı olabilir?” sorusu, Batı'nın yalnızca gözlemci değil, aktif bir aktör olarak bu bölgelerde değişimi desteklediğini ima eder. Bunun birkaç temel amacı vardır:

- **Kamuoyu Hazırlığı:** Batı ülkelerinde, özellikle yeni siyasi veya askeri inisiyatifler söz konusu olduğunda, kamuoyunun desteği önemlidir. Bu tür yayınlar, Rusya'nın etkisini kaybetmesinin Batı'nın müdahaleci politikalarını haklı kılacağı mesajını taşır.
- **Psikolojik Savaş ve Söylem Gücü:** “Yakın çevreyi kaybetmek” ifadesi, Rusya'nın zayıflığına vurgu yapan bir psikolojik savaş unsurudur. Hem bölge ülkelerine hem de Rusya'ya, Batı'nın bölgedeki nüfuzunu artırma kararlılığıyla ilgili bir mesaj verilmiş olur.
- **Yeni İttifaklar ve Politik Adımlar İçin Zemin Hazırlama:** Bu söylem, Batı'nın bölgeye yönelik ekonomik yardımlarını, siyasi desteklerini veya askeri anlaşmalarını meşrulaştırmak için kullanılır.

Gizli Mesajlar ve Şifreli Dil

Tıpkı şifreli diplomatik mesajlarda olduğu gibi, bu tür haber başlıkları ve analizler de satır arası okumalar gerektirir. Batı yayınlarında geçen bu dil, bir yandan Moskova'nın nüfuz kaybını vurgularken, diğer yandan Batı'nın aktif müdahalesinin gerekliliğini, hatta kaçınılmazlığını ima eder. Buradaki temel amaçlardan biri, bölge ülkelerine “Batı tarafından destekleniyorsunuz, Rusya'nın eski gücü artık yok” mesajı vermektir.

Özetle, Batı savaş kolu yayınlarında yer alan “Amerika ve Avrupalı müttefikleri Moskova'nın azalan etkisini aşındırmaya nasıl yardımcı olabilir?” ifadesi, Batılı kamuoyunu ve bölge ülkelerini yeni hamlelere hazırlayan, politik ve psikolojik bir araçtır. Bu söylem, hem Rusya'nın düşen prestijinin altını çizmekte hem de Batı'nın bölgedeki girişimlerinin meşrulaştırılmasını hedeflemektedir. Jeopolitik mücadelelerin modern dünyadaki şifreli dilinin bir parçası olarak, bu tür ifadeler satır aralarını okumak ve derin analizler yapmak için davet niteliği taşır.

(Bölüm -1-)
Batı Bloğu diyor:

Rusya'nın Ukrayna'ya Yönelik Savaşı ve Sovyet Sonrası Avrasya'da Etki Alanı Mücadelesi

2022 İşgalinin Bölgesel Etkileri ve Jeopolitik Dönüşümler

Rusya'nın 2022 yılında Ukrayna'ya karşı başlattığı tam ölçekli savaş, yalnızca iki ülke arasında bir ihtilaf olarak kalmamış, Sovyet sonrası Avrasya'nın tamamında derin bir jeopolitik sarsıntıya yol açmıştır. Bu askeri hamle, Moskova'nın eski Sovyet coğrafyasında yeniden etkinlik kazanma ve etki alanını tahkim etme arayışının bir uzantısı olarak okunmaktadır. Savaş, bölgedeki birçok ülke için Rusya'nın bir tehdit olarak konumunu teyit etmiş ve kimi ülkeler için ise yeni fırsatların kapısını aralamıştır.

Rusya'nın Geniş Kapsamlı Etki Alanı Politikası

2022'deki Ukrayna işgali, Kırım'ın 2014'te ilhakı, Donbas'a müdahale ve 2008'de Gürcistan'a yönelik operasyonlarla birlikte, Moskova'nın Sovyet sonrası alanda hâlâ kayda değer bir nüfuz kurma ve koruma arzusunu gösteriyor. Rus dış politikasının ana çerçevesini çizen 2023 Rus Dış Politikası Konsepti, "yakın yurtdışı" kavramını yeniden gündeme getirerek, bu ülkelerle "asırlık ortak devlet gelenekleri, derin karşılıklı bağımlılık, ortak dil ve yakın kültürler" gibi unsurları Moskova'nın etki alanı içinde tutma gerekçesi olarak sunuyor.

Kremlin için Ukrayna ve Beyaz Rusya, en yüksek önceliğe sahip olmaya devam ederken; Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan ve Moldova gibi ülkeler üzerinde de bir tür egemenlik iddiası sürüyor. Orta Asya'nın geri kalanına ise daha mesafeli, ancak yine de post-emperyal bir bakış açısıyla yaklaşıyor. Moskova, bölgesel hakimiyetini koruma noktasında geçmişte olduğu gibi bugün de aşırı yöntemlere başvurabileceğinin sinyallerini veriyor.

2022 İşgalinin Bölgesel Şok Dalgaları

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırısı, Sovyet sonrası Avrasya'da yer alan birçok ülke için beklenmedik ve sarsıcı bir dönüm noktası olmuştur. Savaş, bu devletlerin egemenliği ve toprak bütünlüğüyle ilgili var olan endişelerini doğrulamış, Rusya'nın kendi güvenlik ve çıkarları uğruna askeri güç kullanma iradesini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Özellikle Kafkasya ve Orta Asya'daki hükümetler, Rusya'yı eleştirme konusunda temkinli davranmakla birlikte, kendi egemenliklerini ve bağımsızlıklarını güçlendirme yolunda ABD ve Batı'nın politikalarıyla paralel adımlar atmaktadır.

Yeni Fırsatlar ve Eski Bağların Gevşemesi

Her ne kadar savaş, bölge devletleri için ciddi güvenlik sorunları doğurmuş olsa da, aynı zamanda Moskova'nın bölgesel konsantrasyonunun zayıflamasına ve askeri kaynaklarının Ukrayna'ya yönlendirilmesine sebep olmuştur. Rus ordusunun ihtiyacı nedeniyle, Ermenistan gibi ülkeler Avrupa ve Hindistan'daki tedarikçilere yönelirken, diğer devletler ise Türkiye ve Çin gibi alternatif kaynaklarla askeri çeşitliliğini artırmaktadır. Rusya'nın Kafkasya ve Orta Asya'daki bazı askeri üslerinden birliklerini çekmesi, bu ülkelerdeki eski çatışmaların çözümü için yeni imkanlar yaratmıştır.

Bölge ülkeleri, tarihsel bağımlılıklarını azaltarak daha çok kendi çıkarları doğrultusunda Rusya ve diğer büyük güçlerle pazarlık yapabilme kapasitesine kavuşmuştur. Artan işbirliğiyle birlikte, ticaret yolları ve transit geçişler için Rusya dışında alternatifler oluşmakta, bölge devletleri Batı ve Asya'daki ortaklarla ilişkilerini derinleştirmektedir. Bu gelişmeler, Avrasya'nın giderek daha bağlantılı, işbirliğine açık ve barışa yönelik adımlar attığı bir tablo çizmektedir.

Geleceğe Dair Beklentiler ve Batı'nın Rolü

Tüm bu gelişmelere rağmen, Moskova'nın bölgesel hegemonyasını yeniden tesis etmek için ileride radikal adımlar atabileceği göz ardı edilmemelidir. Ukrayna'daki çatışmalar sona erdiğinde Kremlin'in komşu ülkeleri Rusya destekli kuruluşlara katılmaya, ekonomik ve askeri işbirliğini artırmaya zorlayacağı neredeyse kesindir.

Bu nedenle ABD, AB ve Hindistan, İsrail, Japonya, Güney Kore, Türkiye ve Birleşik Krallık gibi ülkelerle birlikte bölgesel istikrarı güçlendirmek amacıyla sınır ötesi altyapı yatırımları, tedarik zincirlerinin çeşitlendirilmesi, savunma alanında işbirliği ve sürekli diplomatik angajmanlar geliştirmelidir. Bölge devletleri, Moskova'ya olan tarihsel bağımlılıklarını gevşetirken, Batı ve müttefikleri de bu sürecin destekçisi olmalı ve teraziyi onların lehine çevirmelerine yardım etmelidir.

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik tam ölçekli savaşı, Sovyet sonrası Avrasya'da bir etki alanı mücadelesinin önemli bir parçasıdır. 2022 işgali, bölgedeki ülkelere Rusya'nın askeri tehdit kapasitesini tekrar hatırlatmış, aynı zamanda Moskova'nın dikkati ve kaynaklarının Ukrayna'ya kanalize olması sayesinde, bu ülkeler için yeni işbirliği imkanları ve bağımsızlıklarını pekiştirecek alanlar sunmuştur. Gelecek dönemde bölge ülkeleri, eski bağımlılık ilişkilerini gevşeterek, çok taraflı ve daha dengeli bir jeopolitik ortam yaratma yolunda önemli adımlar atmaya devam edeceklerdir.

Rogg Nok Çözümleme; Güncel Bağlamda "Güç Vakumu"

Rusya'nın Avrasya'daki Etkisinin Azalması ve Oluşan Yeni Dinamikler

Güç Vakumu Ne Anlama Geliyor?

Günümüzde “güç vakumu” terimi, bir bölgedeki baskın veya belirleyici bir gücün etkisini, varlığını ya da kontrolünü yitirmesiyle ortaya çıkan boşluğu ifade eder. Bu boşluk, söz konusu güç kendi odağını başka bir yere kaydırduğunda veya kaynaklarını azaltmak zorunda kaldığında oluşur. Güç vakumunun olduğu bu ortamda, daha önce etkisiz veya ikincil konumdaki aktörler öne çıkma, o alanı doldurma ve kendi çıkarlarını daha serbestçe gözetme şansına kavuşurlar.

Metindeki Güç Vakumu Örneği

Verilen metinde, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik tam ölçekli savaşı nedeniyle Kafkasya ve Orta Asya gibi alanlardaki askeri ve siyasi konsantrasyonunun zayıfladığı vurgulanıyor. Rusya, askeri birliklerini Ukrayna'ya kaydırduğu için bu bölgelerdeki üslerinden çekilmeye başlamış; silah ihracatı taahhütlerini yerine getiremeyecek duruma düşmüş ve bölgesel krizlerde öncü rolünü kaybetmeye başlamıştır.

Bu gelişmeler sonucunda:

- Bölge ülkeleri, Rusya'ya olan tarihsel bağımlılıklarını azaltmakta, alternatif işbirliklerine ve tedarik kaynaklarına yönelmektedir.
- Ticaret yolları, savunma ilişkileri ve diplomatik seçenekler çeşitlenmiştir.
- Bölgesel çatışmaların çözümü ve yeni işbirliği kanalları için fırsatlar doğmuştur.

Güç Vakumunun Sonuçları

Bir bölgede güç vakumu doğduğunda, eski hegemonun (bu durumda Rusya) zayıflamasıyla yeni aktörler ön plana çıkar. Bu aktörler, ya bölgesel güçler (Türkiye, Hindistan, Çin), ya da küresel güçler (ABD, AB, İngiltere, Japonya gibi) olabilir. Güç vakumu, hem rekabeti hem de yeni işbirliği olanaklarını artırır; bölgede bir denge arayışı ve “çok taraflılık” eğilimi hız kazanır.

Metinde belirtildiği gibi, güç vakumu sayesinde bölge devletleri daha önce Rusya'nın çıkarlarına göre şekillenen bağımlılık ilişkilerini gevşetmekte, kendi ulusal çıkarlarını merkeze alan yeni stratejiler geliştirmektedir. Ancak metin aynı zamanda, bu boşluğun uzun sürmeyebileceği ve Rusya'nın ileride tekrar bölgede hakimiyet kurmak için radikal adımlar atabileceği uyarısını içermektedir.

Kısacası, güç vakumu mevcut durumda, Rusya'nın askeri-siyasi gücünün azalmasıyla Avrasya'daki ülkelerin kendi pozisyonlarını güçlendirebildiği, yeni ittifaklar ve seçenekler

oluşturabildiği tarihi bir dönemi tanımlar. Bu süreçte bölge dışı güçler de devreye girerek, istikrar ve işbirliği için yeni yatırımlar ve ortaklıklar kurmakta, böylece Avrasya’da çok merkezli ve daha dengeli bir güç yapısı oluşmaktadır.

(Bölüm -2-)

Batı Bloğu diyor:

Avrasya'nın İç Kesimlerinde Egemenlik, Bağımsızlık ve Bölgesel Dönüşüm

ABD Politikalarının Yansımaları ve Rusya'nın Azalan Etkisinin Sonuçları

1990’lardan bu yana Avrasya’daki ABD politikalarının temel hedeflerinden biri, bölge ülkelerinde gerçek egemenlik ve bağımsızlık zeminini güçlendirmek olmuştur. Son yıllarda, özellikle Rusya’nın askeri ve ekonomik kapasitesindeki zayıflamanın hızlanmasıyla, bu hedefin sahadaki yansımaları daha görünür hale gelmektedir.

Bölgesel Egemenlik ve Bağımsızlık Arayışı

Pek çok Avrasya ülkesi, Rusya’ya doğrudan meydan okumaktan kaçınmakla birlikte, dış politikasında ve güvenlik stratejilerinde önemli değişikliklere gitmektedir. Bu ülkeler, “eski hegemon” ile ilişkilerini daha çok kendi ulusal çıkarları doğrultusunda yeniden tanımlamaktadır. ABD ve Batı’nın bölgeye yönelik teşvik ve destekleriyle, ülkeler kendi egemenliklerini ve bağımsızlıklarını yavaş ama istikrarlı biçimde güçlendiren gerçek adımlar atmaktadır.

- Silah Tedarikinde Çeşitlenme: Rusya ordusunun Ukrayna’daki savaş nedeniyle silah ve ekipman talebini karşılamakta zorlanması, başta Ermenistan olmak üzere birçok ülkeyi Avrupa ve Hindistan gibi alternatif tedarikçilere yönlendirmiştir. Kimi ülkeler ise, savunma sanayii yatırımlarını Türkiye veya Çin gibi başka güçlerle iş birliği yaparak çeşitlendirmektedir.
- Askeri Gücün Yeniden Konuşlandırılması ve Çatışma Çözümleri: Rusya, Kafkasya ve Orta Asya’daki bazı askeri üslerinden kuvvet ve teçhizatını Ukrayna’ya sevk etmek zorunda kalmıştır. Bu durum, bölge ülkelerinin uzun süredir Rusya’nın müdahalesine açık olan yerel çatışmaları kendi lehlerine çözme fırsatı yaratmıştır. Birçok ülke, geçmişte Moskova’nın kendi çıkarları için kullandığı sorunlar üzerinde daha etkin rol almaktadır.
- Ticaret ve Altyapı Ağlarında Alternatifler: Geniş Avrasya coğrafyasında gelişen yeni ticaret ve işbirliği bağlantıları, özellikle Rusya’yı bypass eden ulaşım ve

lojistik koridorlarının oluşmasına yol açmaktadır. Böylelikle, bölge ülkeleri hem Batı ile hem de birbirleriyle daha doğrudan ve bağımsız ilişkiler kurabilmektedir.

Bağımlılığın Azaltılması ve Çok Yönlü Dış Politika

Eskiden Rusya'nın ekonomik, diplomatik ya da askeri gölgesinde kalan ülkeler, günümüzde hem Batı hem de diğer bölgesel aktörlerle daha eşit şartlarda ilişki kurma imkânına kavuşmuştur. ABD, AB, Hindistan, Japonya, Türkiye ve diğer ülkelerin bölgeye yaptığı yatırımlar ve diplomatik angajmanlar, bu çok yönlü açılımı teşvik etmektedir.

Bölge ülkeleri artık:

- Rusya'ya olan tarihsel bağımlılığı azaltmakta,
- Alternatif tedarikçiler ve işbirliği ortakları ile ilişkilerini derinleştirmekte,
- Çatışmalarını çözmek için kendi inisiyatiflerini artırmakta,
- Çok merkezli ve daha dengeli bir güç yapısına uyum sağlamaktadır.

Avrasya'nın iç kesimlerindeki hükümetler, riskleri ve tehditleri gözeterek, Rusya'ya doğrudan karşı çıkmasalar da, bağımsızlıklarını ve egemenliklerini artıran, Batı'nın ve diğer güçlerin desteğiyle güçlendirdikleri yeni gerçeklikler inşa etmektedir. Silah ve savunma alanında tedarik çeşitliliği, askeri ve diplomatik inisiyatiflerde artış, ticari ve altyapı bağlantılarının çeşitlenmesi, bölge ülkelerini hem Rusya'ya hem de diğer güçlere karşı daha özerk ve esnek bir konuma taşımaktadır.

Kısaca, güç vakumu ve Rusya'nın zayıflaması, Avrasya'daki ülkelerin eski bağımlılık ilişkilerinden sıyrılıp, daha egemen, bağımsız ve çok yönlü bir bölgesel düzen kurmaları için yeni fırsatlar yaratmıştır.

Ancak tarihten alınan dersler gösteriyor ki, Moskova bölgesel etkinliğini korumak adına radikal adımlar atmaktan çekinmemektedir. 2014'te Ukrayna'nın tam ölçekli işgalinden önce, Kırım'ın ilhakı ve Donbas'a yönelik müdahale bunun çarpıcı örnekleridir; bundan önce 2008'de Gürcistan'a askerî müdahalede bulunmuştur. Günümüzde Kremlin yalnızca Ukrayna değil, Beyaz Rusya gibi komşularına da özel bir önem atfetmekte, ayrıca Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan ve Moldova üzerinde de nüfuzunu sürdürme arzusunu açıkça ortaya koymaktadır. Orta Asya'nın geri kalanı ise Moskova'nın daha mesafeli, post-empereyal perspektifinin kapsamı içerisindedir.

Rus dış politikasının ana parametrelerini belirleyen 2023 Rus Dış Politikası Konsepti, “yakın yurtdışı” kavramını yeniden öne çıkarmış ve bu ülkelerle “asırlık ortak devlet gelenekleri, derin karşılıklı bağımlılıklar, ortak bir dil ve yakın kültürler” gibi temalara vurgu yapmıştır. Bu retorik, Moskova'nın söz konusu ülkeleri etki alanında tutma çabasının ideolojik temelini oluşturmaktadır. Kremlin'in stratejik öncelikleri arasında Ukrayna ve Beyaz Rusya ilk sıralarda yer almaya devam ederken, diğer eski Sovyet

cumhuriyetlerinde de ekonomik, askerî ve yasal nüfuzunu artırma girişimleri sürmektedir.

Ukrayna'daki çatışmanın sona ermesinin ardından, Rusya'nın komşularını Rusya destekli çok taraflı kuruluşlara katılmaya, ekonomik ilişkileri derinleştirmeye, Batı'ya karşı sivil toplumu hedef alan Rus tarzı yasaları benimsemeye ve ülkelerinde daha fazla Rus askerî ve istihbarat varlığına izin vermeye zorlama yönündeki çabalarını artırması neredeyse kaçınılmaz görülmektedir.

(Bölüm -3-)

Batı Bloğu diyor:

Avrasya'nın Otonomisini ve İstikrarını Güçlendirmek: Bölgesel İşbirliği ve Uluslararası Destegın Rolü

Güç Dengesi, Bölgesel Dayanıklılık ve Küresel İşbirliğinin Önemi

Avrasya'nın iç kesimlerindeki ülkeler, tarihsel olarak Rusya'nın güçlü etkisi altında şekillenen, ancak son yıllarda hızla özerkliğini artıran bir dönüşümden geçmektedir. Bölgedeki devletler, yalnızca Rusya'ya olan tarihsel bağımlılıklarını azaltmakla kalmamış; aynı zamanda alternatif işbirliği ortaklarıyla ilişkilerini derinleştirerek ve barışa yönelik adımlar atarak çok merkezli bir düzenin yolunu açmışlardır.

Bölgesel İşbirliğinin ve Bağımsızlığın Önemi

Bölge ülkeleri arasındaki artan bağlantı, çeşitli risk ve tehditlerin gölgesinde şekillense de, devletlerin bağımsızlıklarını pekiştirmeleri ve egemenliklerini güçlendirmeleri açısından kritik bir rol oynamaktadır. Silah ve savunma alanındaki tedarik çeşitliliği, askeri-diplomatik inisiyatiflerdeki artış ile ticari ve altyapı bağlantılarının çoğalması, bölgeyi daha esnek ve dayanıklı bir yapıya kavuşturmaktadır. Bu gelişmeler, yalnızca Rusya'ya karşı değil, aynı zamanda bölge dışı diğer güçlere karşı da özerklik sağlamaktadır.

Rusya'nın Gelecekteki Etkisi ve Bölgesel Dayanıklılık

Tarihsel deneyimler, Moskova'nın bölgesel etkinliğini korumak için zaman zaman radikal adımlar atmaktan çekinmediğini göstermektedir. Kırım'ın ilhakı, Donbas müdahalesi ve Gürcistan'daki askeri operasyonlar, Kremlin'in gerektiğinde askeri gücü kullanmaktan

kaçınmadığının örnekleridir. Rus dış politikasının temel parametrelerinden biri de, “yakın yurtdışı” olarak tanımlanan coğrafyada geleneksel nüfuzunu sürdürmektir.

Ancak çağdaş ortamda, Avrasya ülkeleri yalnızca Moskova’nın etkisini dengelemekle kalmıyor; yeni işbirliği alanları ve çoklu ortaklıklarla daha bağımsız bir rota izliyorlar. Bölge ülkeleri, aralarındaki etkileşimi ve barışçıl işbirliğini derinleştirerek, Rusya’nın geçmişteki baskın rolünü sınırlama potansiyeli taşıyor.

(Bölüm -4-)

Batı Bloğu diyor:

Rusya'nın Ukrayna'ya Odaklanmasının Kafkasya ve Orta Asya'ya Etkisi

2022 Sonbaharında Bölgesel İstikrarsızlık ve Sınır Çatışmaları

Rusya'nın Ukrayna'daki savaş nedeniyle dikkatini ve kaynaklarını öncelikli olarak bu cepheye yönlendirmesi, Kafkasya ve Orta Asya'daki güç dengelerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Özellikle 2022 sonbaharında, Kafkasya’da Ermenistan ile Azerbaycan ve Orta Asya’da Kırgızistan ile Tacikistan arasında sınır ötesi gerilimlerin şiddetli şekilde alevlendiği görülmüştür.

Bölgesel Boşluğun ve İstikrarsızlığın Başlangıcı

Moskova’nın kayda değer biçimde müdahale edememesi, ilk etapta Fergana Vadisi'nde uzun süredir devam eden Kırgız-Tacik sınır çatışmalarının tırmanmasına yol açmıştır. Söz konusu çatışmalar sonucunda 37’si sivil olmak üzere 100’den fazla kişi hayatını kaybetmiş ve 10.000’den fazla kişi yerinden edilmiştir. Benzer şekilde, Güney Kafkasya’da da durum son derece patlayıcı bir hal almıştır.

Rusya'nın Çekilmesi ve Çatışmaların Tırmanışı

Ukrayna’daki tam ölçekli işgalin ardından, Rusya, 2020 Ermenistan-Azerbaycan ateşkesi kapsamında Ermenistan’da konuşturduğu barış güçlerinin bir kısmını geri çekmiş ve Ermenistan’ın tekrarlayan askeri yardım taleplerini karşılamamıştır. Bu durum Azerbaycan’ın, Rusya’nın kenarda kalacağını öngörerek, 2023 baharında Dağlık Karabağ’ın kalan kısımlarını işgal etmesine zemin hazırlamıştır. Bakü, Dağlık Karabağ’ı tamamen yeniden kontrol altına almış, bölgenin etnik Ermeni nüfusunun neredeyse tamamı kaçmak zorunda kalmıştır.

Diplomatik Dönüşüm ve Bölgesel Aktörlerin Rolü

Rusya'nın bu çatışmalara doğrudan müdahale edememesi, başlangıçta istikrarı tehdit eden bir boşluk yaratmış olsa da, süreç içerisinde bölge ülkeleri kendi aralarında diplomatik girişimleri artırmışlardır. Kırgızistan ve Tacikistan, Fergana Vadisi'ndeki sınır sorunlarını çözmek üzere, Rusya'nın masada olmadığı bir ortamda anlaşmaya varmıştır. Benzer şekilde, Ermenistan ve Azerbaycan da aralarındaki barış sürecini Rusya'nın arabuluculuğu olmadan ilerletmişlerdir.

Özetle, Rusya daha önce Kafkasya ve Orta Asya'daki çatışmaların yayılmasını engelleyen başlıca güç iken, Ukrayna'daki savaşa yoğunlaşmak zorunda kalınca bu rolden uzaklaşmıştır. Bunun sonucunda, 2022 sonbaharında hem Ermenistan-Azerbaycan hem de Kırgızistan-Tacikistan arasında sınır ötesi gerilimler ciddi şekilde şiddetlenmiş, çatışmalar can kayıplarına ve kitlesel göçlere yol açmıştır. Ancak ilerleyen dönemde, bölge ülkeleri kendi aralarındaki işbirliği ve diplomasiyle bu boşluğu kısmen doldurmuşlardır.

Evet,

Moskova'nın kayda değer bir şekilde müdahale edememesi, başlangıçta Fergana Vadisi'nde uzun süredir devam eden Kırgız-Tacik sınır çatışmalarının tırmanmasına neden olmuştur. Bu süreçte yaşanan çatışmalar sonucunda 37'si sivil olmak üzere 100'den fazla kişi hayatını kaybetmiş ve 10.000'den fazla kişi yerinden edilmiştir. Bu veriler doğrudan metinde açıkça belirtilmektedir.

Daha sonra, Moskova'nın yokluğunun bölgesel diplomasi açısından faydalı olduğu ifade edilmektedir. Metinde, Kırgızistan ve Tacikistan'ın Fergana Vadisi'ndeki sınır sorunlarını çözmek üzere, Rusya'nın masada olmadığı bir ortamda anlaşmaya vardıkları açıkça aktarılmaktadır. Buradan, liderlerin kasıtlı olarak Rusya'yı sürecin dışında bıraktığı ve ikili müzakereyi tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Ancak bu yılın başlarında Kırgızistan ve Tacikistan'ın Fergana Vadisi'ndeki sınır anlaşmazlıklarını çözmek için bir anlaşma imzalayıp imzalamadığına ilişkin kesin bir tarih veya Mart 2025'te Tacikistan'ın Khujand kentinde düzenlenen bir zirveye dair herhangi bir bilgi metinde yer almamaktadır. Metin, sadece iki ülkenin kendi aralarında, Moskova'nın arabuluculuğu olmadan anlaşmaya vardığını belirtmekte; belirli bir zirve veya liderlerin katıldığı bir toplantıdan bahsetmemektedir.

Sonuç olarak, çatışmaların tırmanışı, can kayıpları ve kitlesel yerinden edilmeler ile Moskova'nın yokluğunda iki ülkenin doğrudan diyalogu ve anlaşmaya varması metinde desteklenmektedir; ancak, 2025 Mart ayındaki Khujand zirvesiyle ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir.

(Bölüm -5-)

Batı Bloğu diyor:

Güney Kafkasya ve Kırgız-Tacik Sınırı:

Karşılaştırmalı Durum Analizi

Metindeki Bulgulara Dayalı Özet Yanıt

Güney Kafkasya ile Kırgız-Tacik Sınırının

Karşılaştırılması

Güney Kafkasya'daki durumun, Kırgız-Tacik sınırına göre daha "patlayıcı" olup olmadığına dair doğrudan bir ifade metinde geçmemektedir. Ancak, her iki bölgede de Rusya'nın çekilmesi ve etkisinin azalmasıyla çatışmaların tırmandığı, ciddi can kayıpları ve kitlesel göçlerin yaşandığı belirtilmektedir. Özellikle Dağlık Karabağ'daki gelişmelerin bölge jeopolitiğini derinden etkilediği ve büyük ölçekli nüfus hareketlerine yol açtığı vurgulanmaktadır.

Rusya'nın Çekilmesi ve Ermenistan'ın Askeri Yardım

Talepleri

Metne göre, Ukrayna'daki tam ölçekli işgalin ardından Rusya, 2020 Ermenistan-Azerbaycan ateşkesi kapsamında Ermenistan'da konuşlandığı barış güçlerinin bir kısmını geri çekmiştir. Ayrıca, Ermenistan'ın tekrarlayan askeri yardım taleplerini de karşılamamıştır. Bu durum, Ermenistan'ın üyesi olduğu Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün (KGAÖ) savunma taahhütlerinin Ermenistan lehine yerine getirilmediği şeklinde aktarılmaktadır.

Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ'a Yönelik Harekâtı

Metinde belirtildiği üzere, Azerbaycan, Rusya'nın kenarda kalacağını öngörerek 2023 baharında Dağlık Karabağ'ın kalan kısımlarını işgal etmiştir. Bakü yönetimi, Dağlık Karabağ'ı tamamen yeniden kontrol altına almış ve bölgede kurulu Ermeni yönetimindeki ayrılıkçı devletin dağılmasına neden olmuştur.

Rus Barış Güçlerinin Durumu ve Ateş Altında Kalmaları

Azerbaycan kuvvetlerinin operasyonları sırasında Rus barış güçlerine ateş açıldığına dair metinde doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır. Sadece bölgedeki Rus barış gücünün bir kısmının çekildiği ve kalan güçlerin de sonrasında bölgeden ayrıldığı belirtilmiştir.

Etnik Ermeni Nüfusun Göçü

Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan'ın kontrolüne geçmesiyle “bölgenin etnik Ermeni nüfusunun neredeyse tamamı kaçmak zorunda kalmıştır” ifadesi metinde açıkça yer almaktadır. Bu, ciddi bir kitlesel göç hareketiyle bölgenin demografik yapısının köklü biçimde değiştiğini göstermektedir.

Metin, Ukrayna'daki savaşın ardından Rusya'nın etkinliğinin azalmasıyla, hem Güney Kafkasya'da hem Orta Asya'da çatışmaların şiddetlendiğini; ancak, Ermenistan-Azerbaycan ve Kırgızistan-Tacikistan arasında daha sonra doğrudan diplomasi ve anlaşma süreçlerinin başladığını göstermektedir. Dağlık Karabağ'daki değişimlerin, özellikle bölgenin etnik yapısı ve ayrılıkçı yönetimin dağılması bakımından, Eylül 2023'teki gelişmelerle birlikte bölge jeopolitiğinde önemli bir dönüşüme yol açtığı açıkça aktarılmaktadır.

Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan'ın kontrolüne geçmesi, bölgenin etnik ve siyasal yapısında köklü bir değişim yaratırken, Güney Kafkasya'nın jeopolitiğini de derinden yeniden şekillendirmiştir. Özellikle Eylül 2023'te yaşanan gelişmelerle, bölgedeki ayrılıkçı Ermeni yönetiminin sona ermesi, neredeyse tüm etnik Ermeni nüfusun zorunlu göçü ve bölgede Rusya'nın askeri varlığının çekilmesi, yeni bir jeopolitik denge arayışını beraberinde getirmiştir. Bölgede kalan Rus barış gücü askerlerinin de süreç içerisinde tamamen ayrıldığı, metinde açıkça belirtilmiştir.

Bakü ve Erivan ise bu dönüşümün ardından oldukça zorlu bir barış sürecinin başlangıcını yapmıştır. Metne göre, Dağlık Karabağ'daki askeri ve demografik değişikliklerden sonra Ermenistan ile Azerbaycan arasında diplomatik temaslar ve doğrudan müzakere süreçleri başlamıştır. Her iki ülke müzakerecilerinin çeşitli vesilelerle bir araya geldikleri, Mart ayında ise ilişkilerin normalleşmesini ve karşılıklı toprak iddialarının çözümünü hedefleyen bir barış anlaşması metni üzerinde uzlaştıklarını duyurdukları aktarılmaktadır. Ayrıca, bu anlaşmanın, yabancı barış güçlerinin bölgeden ayrılmasını ve gelecekte Rusya'nın veya başka bir ülkenin askeri güçlerini yeniden konuşlandırmaya yönelik çabalara karşı bir önlem olarak, bu tür kuvvetlerin yeniden yerleştirilmesini onaylamayacağını da içereceği öngörülmektedir.

Her ne kadar bu barış anlaşması henüz imzalanmamış ve sürecin başarısızlıkla sonuçlanma ihtimali bulunsada, řu ana kadar sağlanan ilerleme metinde “cesaret verici” olarak nitelendirilmektedir. Taraflar arasında geçmişe kıyasla daha fazla temsilcilik, işbirliği ve kendi sorunlarını bağımsız şekilde çözebilme iradesi öne çıkmış, barış için gerekli zeminin oluşmakta olduğu izlenimi doğmuştur.

(Bölüm -6-)

Batı Bloğu diyor:

Moskova’nın Rolü Olmadan Kafkasya ve Orta Asya’da Diplomasi: Yeni Dönem mi?

Ermenistan-Azerbaycan ve Kırgızistan-Tacikistan Süreçlerinde Rusya Etkisinin Azalması ve Bölgesel Diplomatik Atılımlar

Son yıllarda Güney Kafkasya ve Orta Asya’da yaşanan çatışmalar, Rusya’nın bölgedeki geleneksel nüfuzunun sorgulanmasına yol açmıştır. Hem Ermenistan-Azerbaycan arasındaki Dağlık Karabağ krizi, hem de Kırgızistan ile Tacikistan arasındaki sınır ihtilafı, Moskova’nın alışıldık “arabulucu” pozisyonundan geri çekildiği bir dönemde önemli diplomatik gelişmelere sahne olmuştur.

Kremlin’in Bölgesel Nüfuz Stratejisi: Yönetilen Çatışmalar Politikası

Rusya Federasyonu, Sovyet sonrası dönemde yakın çevresindeki devletlerle ilişkilerinde istikrarlı bir hakimiyet stratejisi yürütmüştür. Kremlin’in etkili bir nüfuz aracı olarak, komşuları arasındaki çatışmaları “yönetmek” ve bu gerilimleri gerektiğinde tırmandırıp gerektiğinde yatıştırmak, böylece bölgesel dengeyi kendi lehine şekillendirmek önemli bir dış politika aracı olmuştur. Sıklıkla aktarılan “eski bir şaka”, Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki çatışmada Rusya’nın aslında her zaman çatışmanın tarafını desteklediği, yani istikrarsızlığın belli bir düzeyde korunmasının Moskova’nın bölgesel hakimiyeti için avantaj yarattığı yönündedir.

Moskova Olmadan İlerleyen Diplomasi

Metinden açıkça görüldüğü üzere, Ukrayna’daki savaşın ardından Rusya’nın bölgedeki etkinliği azalmış, bunun sonucu olarak hem Güney Kafkasya’da (Ermenistan-

Azerbaycan) hem de Orta Asya’da (Kırgızistan-Tacikistan) doğrudan diplomasi ve anlaşma süreçleri başlamıştır. Özellikle Dağlık Karabağ’da Azerbaycan’ın kontrolü sağlamanın ardından, bölgedeki Rus askeri varlığının çekilmesiyle, taraflar arasında daha önce görülmeyen bir biçimde doğrudan görüşmeler yapılmış, karşılıklı toprak iddialarının çözümüne ve ilişkilerin normalleşmesine yönelik bir barış anlaşması için masaya oturulmuştur. Benzer biçimde, Kırgızistan ile Tacikistan arasında da Moskova’nın belirgin arabuluculuğu olmadan temaslar başlamıştır.

Diplomatik Atılımlar ve Yeni Temsilcilik Biçimleri

Sovyet sonrası Avrasya devletleri, Moskova’nın yokluğunda, daha fazla temsilcilik yolu kullanmaya, işbirliğini seçmeye ve kendi sorunlarını bağımsız şekilde çözmeye daha çok eğilim göstermişlerdir. Tarafların, geçmişe kıyasla daha fazla irade göstererek doğrudan müzakereyi tercih etmeleri, Rusya’nın “arabulucu” konumunun zayıflamasıyla mümkün hale gelmiştir. Metinde özellikle, barış sürecinde oluşan ilerlemenin “cesaret verici” olarak nitelendirildiği, tarafların diplomatik etkileşimlerinin sıklaştığı ve karşılıklı anlaşma zeminlerinin güçlendiği vurgulanmaktadır.

Ayrıca, üzerinde uzlaşılan barış anlaşması metninin, yabancı barış güçlerinin (yani Rusya’nın ya da başka bir ülkenin askeri varlığının) bölgeye yeniden konuşlandırılmasına izin vermeyeceği öngörülmektedir. Bu durum, bölgesel aktörlerin ulusal egemenliklerini ve diplomatik kapasitelerini güçlendirme arzusunun bir yansımasıdır.

Özetle, hem Ermenistan ile Azerbaycan, hem de Kırgızistan ile Tacikistan arasındaki müzakerelerde, Moskova’nın belirleyici rolü azalırken, diplomatik atılımların ve doğrudan temasların mümkün hale geldiği, post-Sovyet Avrasya devletlerinin daha bağımsız bir diplomatik ajanda geliştirdikleri görülmektedir. Bu gelişmeler, Rusya’nın uzun süre sürdürdüğü “çevresel çatışmaların yönetimi” stratejisinin zayıfladığını ve bölgedeki devletlerin kendi çıkarlarını ön plana çıkardıkları yeni bir jeopolitik döneme girildiğini göstermektedir.

Rogg Nok Çözümleme; "BOŞLUĞU DOLDURMAK": Hedefi, Amacı ve Gerekçesi

Verilen metinde "BOŞLUĞU DOLDURMAK" ifadesi doğrudan geçmese de, içerikteki diplomatik ve jeopolitik gelişmelerde bu kavramsal mesajın hangi aktörlere, neden ve nasıl verildiği analiz edilebilir.

Kime Veriliyor?

Metinde işaret edilen "boşluk", Rusya'nın uzun süre yürüttüğü bölgesel arabulucu ve hâkim güç konumunun zayıflamasıyla ortaya çıkan güç ve nüfuz eksikliğidir. Bu mesaj başta bölgesel aktörler (Ermenistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Tacikistan gibi eski Sovyet ülkeleri) olmak üzere, yeni bölgesel ve küresel güçlere (Çin, Türkiye, AB gibi) yöneliktir. Ayrıca, büyük güç rekabeti bağlamında ABD gibi Batılı aktörlere de örtük olarak iletilmektedir.

Niçin Veriliyor?

Bu mesajın verilme nedeni, Rusya'nın klasik arabulucu/egemen rolünden çekilmesiyle ortaya çıkan jeopolitik boşluğun fırsat ve riskler barındırmasıdır. Bölge ülkeleri, bu boşlukta kendi inisiyatifleriyle hareket etmeye, dış politikalarını çeşitlendirmeye ve alternatif ortaklıklar geliştirmeye başlamıştır. Öte yandan, Çin, Türkiye gibi güçler de bu boşluğu kendi lehlerine doldurmak için ekonomik, askeri ve diplomatik hamleler yapmaktadır.

Amacı Ne Olabilir?

BOŞLUĞU DOLDURMAK mesajının amacı çok katmanlıdır:

- Bölgesel Aktörler Açısından: Onlara kendi sorunlarını çözmede daha aktif rol alma ve bağımsız hareket etme gerekliliği vurgulanıyor.
- Küresel Güçler Açısından: Ortaya çıkan güç boşluğunun doldurulması için bir fırsat penceresi olduğu ima ediliyor; bu yönüyle aktörlerin (Çin, Türkiye, AB, ABD) bölgeye daha fazla yatırım, diplomatik girişim ve güvenlik işbirliğiyle yaklaşımları teşvik edilmiş oluyor.
- Genel Jeopolitik Denge Açısından: Rusya ötesinde çok kutuplu, birbirine rakip veya tamamlayıcı aktörlerin bölgeye nüfuz etme yarışının başladığı vurgulanıyor.

Bu, bölgede yeni denge ve ittifak arayışlarının artacağını, ülkelerin daha fazla seçenekle hareket edeceğini gösteriyor.

Sonuç olarak, "BOŞLUĞU DOLDURMAK" mesajı hem bölge ülkelerine hem de küresel güçlere; mevcut jeopolitik değişimi fark etmeleri, doğan boşluğu kendi çıkarları doğrultusunda doldurmaları ve yeni oluşan ilişkiler ağını şekillendirmeleri için verilmiş stratejik bir uyarıdır.

(Bölüm -7-)

Batı Bloğu diyor:

Ukrayna Savaşı Sonrası Avrasya'da Güç Dönüşümü ve Küçük Devletlerin Bağımsızlık Arayışı

Rusya'nın Etki Alanında Yeni Aktörler, Artan Bağlantılar ve Çok Kutupluluğa Doğru Evrim

Ukrayna Savaşı ve Rusya'nın Nüfuz Alanındaki Jeopolitik Boşluk

Rusya'nın Ukrayna'daki savaşa odaklanması ve klasik arabulucu-egemen rolünden kısmen çekilmesi, Avrasya'nın iç kesimlerinde ve komşu bölgelerde önemli bir jeopolitik boşluk yaratmıştır. Bu boşluk, hem bölge ülkelerine hem de küresel ve bölgesel aktörlere yeni fırsatlar sunmakta, aynı zamanda riskler doğurmaktadır.

Bölge ülkeleri, Moskova'nın ağırlığının hafiflediği bu ortamda dış politikalarını çeşitlendirme, yeni ortaklıklar geliştirme ve dış yatırımları çekme konusunda daha serbest hareket etmeye başlamışlardır. Özellikle Orta Asya, Güney Kafkasya ve Hazar çevresi, Rusya dışında Çin, Türkiye, AB, ABD ve Hindistan gibi aktörlerin daha aktif ekonomik, diplomatik ve güvenlik girişimleriyle karşı karşıyadır.

Küçük Devletlerin Bağımsızlık Pekişimi ve Artan Bağlantılar

Sovyet sonrası Avrasya ülkeleri, tarihsel olarak Rusya'ya bağımlı ekonomik ve askeri ilişkileri azaltmak için çeşitli yollar aramaktadırlar. Ukrayna'daki savaş, bu eğilimi hızlandırmıştır. Küçük devletler, Rusya'nın tek taraflı otoritesine karşı alternatifler

geliştirerek, çok kutuplu bir denge ve daha geniş dünyayla entegrasyon arayışında daha atak davranmaya başlamıştır.

Bölgedeki ülkeler, dış ticaretlerinde, enerji yatırımlarında ve askeri-teknolojik işbirliklerinde Moskova dışı aktörlere kapı aralamakta, böylece bağımsızlıklarını daha da pekiştirmektedirler. Örneğin, Çin'in Orta Asya'daki artan ekonomik ve altyapı yatırımları, bölge ülkelerinin yalnızca Moskova'ya bağımlı olmadan, daha geniş bir ekonomik ağı entegre olmasını mümkün kılmaktadır.

Ermenistan'ın Silah Alımlarında Yön Değişikliği

Ermenistan, son yıllarda dış politika ve savunma alanında dikkat çekici bir yön değişikliğine gitmiştir. Özellikle 2022-2023 döneminde, yalnızca 1,5 milyar dolar değerinde Hint silahı alımıyla, Rusya'ya olan silah ve ekipman bağımlılığını azaltma yönünde somut adımlar atmıştır. Ayrıca Fransa'dan da yeni sistemler tedarik etmektedir.

Bu çeşitlendirme, kısmen Azerbaycan'ın Pakistan'dan aldığı desteğe denge oluşturma amacı taşıırken, genel olarak Erivan'ın güvenlik mimarisinde Rusya dışında yeni ortaklara yönelme isteğini yansıtmaktadır. Dolayısıyla Ermenistan, Moskova'dan uzaklaşmadan ama onunla denge kurarak, savunma alanında daha özerk bir konuma geçmektedir.

Bölgeye Yönelik Yatırımlar: Körfez Ülkeleri ve AB

Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Avrasya'da enerji ve tarım alanlarında dikkat çekici yatırımlara imza atmaktadır. Özellikle Azerbaycan'da yeşil enerji ve tarıma yapılan yatırımlar, bölgenin ekonomik çeşitliliğini artırmakta ve dışa açıklığını güçlendirmektedir. Ayrıca bir Emirlik firmasının Ocak ayında Gürcistan'da gerçekleştirdiği, ülkenin tarihindeki en büyük gayrimenkul yatırımı da, Körfez ülkelerinin bölgeye ilgisinin somut göstergesidir.

Avrupa Birliği (AB) ise 2022'de ilk Orta Asya stratejisini benimseyerek, bölgenin dış yatırımlarında ve ekonomik kalkınmasında yeni bir sayfa açmıştır. AB, günümüzde Orta Asya devletlerinin en büyük yabancı yatırım kaynağı olma yolunda ilerlemektedir; bu da Moskova'ya alternatif ekonomik ilişkiler ağının geliştiğini göstermektedir.

Sonuç: Çok Kutupluluk, Yeni Olasılıklar ve Bölgesel Bağımsızlık

Özetle Ukrayna'daki savaş, Avrasya'nın iç kesimlerinde ve çevresinde Rusya'nın nüfuzunun sorgulanmasına ve azaltılmasına yol açan bir dinamik yaratmıştır. Küçük ve orta ölçekli devletler, Moskova dışında yeni aktörlerden yatırım ve güvenlik desteği alarak, bağımsızlıklarını ve uluslararası hareket alanlarını pekiştirmektedir. Ermenistan'ın

silah tedariki çeşitlendirmesi, Körfez ülkelerinin ve AB'nin yatırımları bu sürecin önemli örnekleridir.

Bölgenin daha geniş dünyayla artan bağlantısı, artık tek merkezli bir güç dengesi yerine çok kutuplu, rekabetçi ve işbirliğine açık bir ortam doğurmakta; bu da Avrasya'nın geleceğinde yeni ittifaklar, fırsatlar ve meydan okumalar anlamına gelmektedir.

(Bölüm -8-)

Batı Bloğu diyor:

Orta Asya'da Çin'in Yükselen Rolü ve Bölgesel Dinamikler

Çin, Bölgedeki Rusya Dışı En Belirgin Aktör mü?

Çin'in Orta Asya'daki Konumu: Rusya Dışı En Belirgin Oyuncu mu?

Son yıllarda Orta Asya'da, özellikle Ukrayna savaşı sonrasında, Rusya'nın geleneksel nüfuzuna karşı yeni aktörlerin öne çıktığı dikkat çekmektedir. Bu aktörler arasında Çin, hem ekonomik hem de güvenlik alanında bölgenin en belirgin dış gücü olarak öne çıkmaktadır. Çin'in Orta Asya'daki ekonomik ve altyapı yatırımlarının artışı, bölgenin sadece Moskova'ya bağımlı olmadan, daha geniş ve çok aktörlü bir çerçevede şekillenmesini sağlamaktadır.

Çin'in Orta Asya Ülkeleriyle Ticaret Hacmi

Çin'in beş Orta Asya ülkesiyle dış ticareti (Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan) son yıllarda büyük bir ivme kazanmıştır. 2023 yılında 89,4 milyar dolar olan ticaret hacminin, 2024'te 94,8 milyar dolara yükseldiği belirtilmektedir. Bununla birlikte, Çin'in bu ülkelerle olan ticareti, Rusya ile olan toplam ticaretin yaklaşık iki katı seviyesindedir. Bu durum, Çin'in bölgedeki ekonomik ağırlığının Rusya'nın çok ötesine geçtiğini göstermekte, bölge ülkelerine Moskova dışında yeni ekonomik işbirliği ve kalkınma fırsatları sunmaktadır.

Altyapı Yatırımları: Boru Hatları, Demiryolları ve Lojistik

Çin'in Orta Asya'daki etkinliğinin en önemli boyutlarından biri, hayata geçirdiği ve planladığı altyapı projeleridir:

- **Gaz Boru Hatları:** Çin, Türkmenistan'dan başlayıp Orta Asya'nın diğer ülkelerine uzanan büyük ölçekli doğal gaz boru hatları inşa etmiştir. Bu hatlar, Çin'in enerji güvenliği için hayati öneme sahip olduğu gibi, Orta Asya ülkeleri için de önemli gelir ve işbirliği kaynağıdır.
- **Demiryolları:** Çin'in Sincan eyaletindeki Kaşgar kentinden başlayıp, Özbekistan'ın Andijon şehrine ulaşan bir demiryolu projesi, bölgeyi Çin'e ve dolayısıyla küresel tedarik zincirlerine daha sıkı şekilde entegre etmektedir. Bu hat, Pekin'in "Kuşak ve Yol" girişiminin Orta Asya'daki en somut uzantılarından biridir.

Anaklia Limanı ve Gürcistan'daki Çin Yatırımları

Gürcistan'ın Anaklia kentinde planlanan yeni derin deniz konteyner limanı projesi, bölgedeki lojistik ağının çeşitlendirilmesi açısından stratejik öneme sahiptir. Geçtiğimiz yıl, bir Çin-Singapur konsorsiyumu, Tiflis'in daha önce bir ABD-Gürcü konsorsiyumuyla yaptığı anlaşmayı iptal etmesinin ardından projeyi inşa etmek için ihale kazanmıştır. Bu gelişme, Çin'in yalnızca Orta Asya'da değil, Güney Kafkasya'da da kritik altyapı projelerinde söz sahibi olduğunun göstergesidir.

Çinli Otomotiv Üreticileri ve Orta Asya

Son yıllarda, Çinli otomotiv üreticileri, özellikle elektrikli araçlar üreten firmalar, Orta Asya'da hızla büyüyen bir pazar bulmuştur. Artan tüketici talebi, uygun fiyatlı ve çevre dostu teknolojilere olan ilgi sayesinde, Çin menşeli araçlar bölge yollarında giderek daha fazla görülmektedir. Bu durum, Çin'in bölgedeki ekonomik nüfuzunun sadece enerji ve altyapı ile sınırlı olmadığını, aynı zamanda tüketici pazarlarında da kendini gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Genel Değerlendirme

Çin, Orta Asya'da Rusya dışında en belirgin ekonomik ve stratejik aktör olarak öne çıkmaktadır. Artan ticaret hacmi, enerji ve lojistik altyapısına yapılan yatırımlar, Gürcistan'daki Anaklia liman projesi ve otomotiv sektöründeki yükseliş, Pekin'in bölgedeki varlığının kapsamını ve çeşitliliğini göstermektedir. Bu gelişmelerin tamamı, Orta Asya'nın çok kutuplu ve rekabetçi bir geleceğe yönelmesinde Çin'in merkezi bir rol üstlendiğini açıkça ortaya koymaktadır.

(Bölüm -9-)

Batı Bloğu diyor:

Çin'in Orta Asya'daki Büyüyen Güvenlik Ayak İzi

Pekin'in Ekonomik Gücünün Yanında Sessizce Genişleyen Güvenlik Bağları

Çin'in Orta Asya'daki etkisi uzun süredir enerji, altyapı ve ticaret yatırımları üzerinden okunuyor. Ancak Pekin'in, ekonomik gücünün gölgesinde güvenlik alanında da ayak izini derinleştirdiği giderek daha fazla dikkat çekiyor. Özellikle jeopolitik rekabetin ve bölgesel istikrarsızlıkların arttığı bir dönemde, Çin'in bu coğrafyadaki güvenlik stratejileri çok katmanlı bir hal almaktadır.

Tacikistan: Çin'in Güvenlik Varlığının Odak Noktası

Çin'in Orta Asya'daki güvenlik faaliyetlerinin en ileri düzeyde şekillendiği ülke, hiç şüphesiz Tacikistan'dır. Özellikle Afganistan ile olan sınır hattında, Çin'in ana paramiliter gücü olan Halk Silahlı Polisi'ne (PAP) bağlı güçlerin konuşlanması, Pekin'in bölgenin istikrarı konusundaki doğrudan hassasiyetini göstermektedir. Bu konuşlanmanın temel motivasyonlarından biri, Afganistan kaynaklı potansiyel sınır aşan tehditlerin – terörizm, aşırıcılık ve kaçakçılık gibi – Çin'in batı sınırları ve Sincan bölgesi için oluşturduğu tehlikeleri minimize etmektir.

Çin, Tacikistan'a sadece personel gücüyle değil, aynı zamanda askeri ekipman ve silah satışlarıyla da derinleşen bir güvenlik ilişkisi kurmuştur. Bununla birlikte, iki ülke arasında ortak tatbikatlar ve askeri eğitim programları düzenlenmekte, Tacik güçlerinin kapasite inşası desteklenmektedir. Bu ortaklıklar, Çin'in Orta Asya'daki güvenlik varlığının giderek daha kurumsal bir zemin kazandığını göstermektedir.

Diğer Orta Asya Devletlerinde Çin'in Askeri ve Teknolojik Etkisi

Çin'in güvenlik işbirliği sadece Tacikistan'la sınırlı değildir. Bölgedeki diğer Orta Asya devletleri de Pekin ile çeşitli askeri-teknik anlaşmalar yapmaktadır. Özellikle hava savunma sistemleri alanında Çin yapımı çözümlere olan talep artmıştır ve bazı ülkeler bu sistemleri satın almak için Pekin'le anlaşmalar imzalamıştır. Bu durum, Çin'in

savunma sanayisinin bölge pazarında Batılı ve Rus rakiplerine karşı alternatif olarak öne çıktığını göstermektedir.

Özbekistan ise, Çin ile askeri işbirliğini yeni bir seviyeye taşımaya hazırlanmaktadır. Taşkent'teki savunma yetkililerine göre, Özbekistan ile Çin-Pakistan ortak yapımı savaş uçaklarının tedariki konusunda anlaşma aşamasına gelinmiştir. Bu gelişme, Pekin'in bölgedeki askeri-teknik işbirliğini çeşitlendirme ve derinleştirme niyetini ortaya koymaktadır.

Genel Değerlendirme

Çin'in Orta Asya'daki artan ekonomik varlığını tamamlayan bu güvenlik ve savunma boyutu, Pekin'in çok katmanlı bir bölgesel aktör haline geldiğini göstermektedir. Resmi söylemde genellikle "iç işlerine karışmama" ve "barışçıl kalkınma" vurgusu öne çıksa da, Çin'in güvenlik stratejileri fiiliyatta daha proaktif ve pratik bir şekle bürünmektedir. Tacikistan'daki konuşlandırmalar, askeri-teknik işbirliği anlaşmaları ve savunma sanayii ürünlerinin bölge ülkelerine ihracı, Pekin'in bölgedeki istikrara yönelik güvenlik çıkarlarını doğrudan koruma ve kollama stratejisinin bir parçasıdır.

Çin'in Orta Asya'daki güvenlik ayak izinin hacmi ve karmaşıklığı, ekonomik varlığı kadar dikkat çekici bir noktaya ulaşmaktadır. Bu eğilim, yakın gelecekte bölge jeopolitiğinde daha belirgin ve çok kutuplu bir denge arayışını beraberinde getirecektir.

Rogg Nok Çözümleme; Sovyet Sonrası Avrasya Ülkelerinin Moskova'ya Bağımlılığını Azaltma Mesajının Anlamı ve Hedef Kitlesi

Jeopolitik Denge Arayışında Açık Bir Vurgulamanın Analizi

Mesajın Olası Anlamı

Sovyet sonrası Avrasya ülkelerinin Moskova'ya olan tarihsel bağımlılıklarını azaltmaya çalıştığına dair belirgin ve açık bir vurgulama, bu ülkelerin dış politika ve güvenlik alanında çok yönlü bir denge arayışı içinde olduklarını gösterir. Söz konusu mesaj, bölgenin tarihinde uzun yıllara yayılan Rusya etkisinin artık tek yönlü bir hâkimiyet olmayacağı, alternatif güçlerle işbirliği ve çeşitlendirilmiş bağlantılar kurma iradesi anlamına gelir. Ülkeler, enerji, savunma, ekonomi ve teknolojiye Batı, Çin ve Türkiye gibi

aktörlerle daha yakın ilişkiler geliştirerek, Rusya'ya olan bağımlılıklarını azaltıp, egemenliklerini ve karar alma özgürlüklerini güçlendirmeyi hedeflemektedirler.

Mesaj Kime Veriliyor Olabilir?

- Moskova'ya: En başta bu mesajın doğrudan muhatabı Rusya'dır. Bölgede tarihsel olarak "ağabey" konumunda olan Moskova'ya, artık tek başına mutlak belirleyici olmadığı ve bölge ülkelerinin kendi çıkarlarını önceleyeceği açıkça gösterilmektedir.
- Batılı Güçlere ve ABD'ye: Bölge ülkeleri, Batılı aktörlere açık olduklarını ve Rusya'nın bölgedeki mutlak etkisini kırmak için Batılı yatırım ve işbirliğine ihtiyaç duyduklarını hissettirmek isterler.
- Çin'e ve Türkiye'ye: Çin ve Türkiye gibi yükselen bölgesel aktörlere de, bölgedeki fırsatlara ve işbirliğine açık olunduğu, tek kutuplu bir yapının yerine çok kutuplu ve çok yönlü bir denge arayışının benimsendiği bildirilmiş olur.
- Kendi Kamuoylarına: Ülkeler, kamuoylarına da egemenliklerini koruma ve ulusal çıkarlarını kollama konusunda irade gösterdiklerini, dış politikada çeşitliliğe önem verdiklerini ifade eder.

Neden Bu Mesaj Veriliyor?

- Güvenlik ve Egemenlik Endişeleri: Özellikle Ukrayna işgali sonrası Rusya'nın tahakkümcü politikalarının yarattığı endişe, ülkeleri alternatif işbirliklerine yöneltiyor.
- Ekonomik Çeşitlilik İhtiyacı: Sadece Rusya'ya bağımlı kalmanın getirdiği ekonomik kırılganlıkları azaltmak için enerji, ticaret ve yatırımda farklı aktörlerle ilişkiler öne çıkıyor.
- Jeopolitik Rekabetten Fırsat Yaratmak: ABD, Çin, AB ve Türkiye gibi aktörlerin bölgeye ilgisinin artması, Avrasya ülkelerine kendi pozisyonlarını güçlendirme ve daha avantajlı şartlar elde etme imkânı tanıyor.
- Uluslararası Meşruiyet ve Prestij: Çoklu ortaklıklar, uluslararası arenada daha bağımsız ve etkin bir konum sağlayarak, bölge ülkelerinin prestijini artırıyor.

Bu mesaj, hem Moskova'ya hem de diğer küresel ve bölgesel aktörlere, Sovyet sonrası Avrasya ülkelerinin artık çok kutuplu, egemen ve esnek bir dış politika izleme iradesine sahip olduklarını göstermek için veriliyor. Amaç, tek bir merkeze bağımlı kalmadan, farklı işbirlikleriyle ulusal çıkarları en iyi şekilde korumak ve bölgesel dengeyi yeniden tanımlamaktır.

(Bölüm -10-)

Batı Bloğu diyor:

Çin'in Avrasya'daki Rolü, Bölgesel Güvenlik ve Anaklia Limanı'nın Etkileri

Çin'in genişleyen etkisinin Washington, Moskova ve bölge ülkeleri üzerindeki sonuçları

Çin'in Avrasya'nın iç kesimlerinde artan varlığı, Washington'da stratejik bir ikilem yaratmaktadır. ABD'nin klasik yaklaşımında, Rusya etkisinin geriletilmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilse de, bu boşluğu Çin'in doldurma olasılığı yeni endişeleri tetiklemektedir. Özellikle Pekin'in altyapı, enerji ve dijital bağlantı projeleriyle bölgedeki varlığını derinleştirmesi, Batı başkentlerinde "Rusya ile Çin arasında bir nüfuz takası olur mu?" sorusuna neden olmaktadır. Ancak bölge ülkeleri açısından Çin'in varlığı çoğu zaman, acil ve daha tehditkâr görülen Rusya'ya karşı bir çeşit sigorta işlevi de görebilmektedir.

Çin'in Genişleyen Etkisi ve Washington'daki Endişeler

Çin'in "Kuşak ve Yol" girişimi kapsamında Avrasya'nın iç kesimlerinde altyapı yatırımlarını ve ekonomik bağlarını artırması, Rusya'nın geleneksel nüfuz alanlarında yeni bir güç odağı yaratıyor. Washington, bu gelişmeyi iki yönlü değerlendiriyor:

- Bir yandan Rusya'nın bölgedeki tek hakim güç olmaktan uzaklaşması ve Moskova'nın ekonomi, enerji, lojistik gibi alanlardaki tekelinin kırılması stratejik olarak olumlu görülüyor.
- Diğer yandan, Çin'in ekonomik varlığının uzun vadede askeri ve siyasi nüfuza evrilmesinden endişe ediliyor. Bu, bölge ülkelerinin dış politikasında alternatifler sunarken, ABD'nin geleneksel müttefikleriyle bağlarının zayıflamasına yol açabilir.

Bölge Ülkeleri için Çin'in Rolü: Rövanşist Rusya'ya Karşı Koruma mı?

Rusya'nın Ukrayna işgali sonrası revizyonist ve agresif tutumunun, Avrasya'daki diğer ülkeler için ciddi güvenlik kaygıları yarattığı bir dönemde, Çin'in alternatif yatırım ve ortaklık imkanları sunması, bölge ülkelerine bir denge aracı sağlıyor. Çin'in sağladığı ekonomik çeşitlilik, sadece Moskova'ya bağımlı kalmanın kırılma noktalarını azaltırken,

bölge ülkelerinin dış politikasında daha esnek ve çok yönlü hareket etmelerine olanak tanıyor.

Bu çerçevede, Çin'in varlığı bazı açılardan Batı ve bölge ülkeleri tarafından "daha acil Rus tehdidine karşı bir dengeleyici" olarak da görülüyor. Ancak bu, Pekin'in askeri veya siyasi olarak Rusya'ya doğrudan meydan okuduğu anlamına gelmiyor; daha ziyade, ekonomik işbirliği ve yatırım seçeneklerinin çoğalması yoluyla yapılan bir risk dağıtımı söz konusu.

Anaklia Limanı ve Gürcistan'ın Ekonomik Bağımsızlığı

Gürcistan'ın Batı'ya açılan en önemli projelerinden biri olan Anaklia Limanı, sadece Çin ile değil, farklı uluslararası aktörlerle de ticaretin artmasını sağlayacak bir merkez olma potansiyeline sahip. Bu limanın tamamlanması halinde:

- Gürcistan, Karadeniz üzerinden Avrupa ile ticari bağlantılarını güçlendirecek, Çin'den gelen malların Avrupa'ya taşınmasında kilit lojistik üs olacak.
- Yeni aktörlerle artan ticaret, ülkenin Rusya'ya olan ekonomik bağımlılığını azaltacak; enerji ve nakliye yollarının çeşitlenmesiyle de ekonomik kırılganlıkları minimize edecektir.
- Anaklia Limanı, Gürcistan'ın uluslararası yatırımcılarla ilişkilerini derinleştirerek, çok taraflı bir ekonomik ortam yaratılmasına katkıda bulunacaktır.

Pekin'in Moskova'ya Karşı Tutumu: Ekonomik Çıkarlarını Korumak

Çin, Moskova ile ekonomik ve diplomatik ilişkilerini sürdürse de, bölgedeki projeleri ve ortaklıklarında "ortak çıkarların korunması" ilkesine vurgu yapıyor. Pekin, bir ticaret ortağı olarak Gürcistan'ın ya da başka bir ülkenin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik tehditlerin, kendi uzun vadeli yatırımları ve ekonomik çıkarları için bir risk oluşturabileceğini belirtiyor. Özellikle Anaklia gibi büyük projelerde, yatırımın güvende olması ve istikrarlı bir ortamın sürmesi Çin'in öncelikleri arasında yer alıyor.

Her ne kadar Pekin açıkça Moskova'ya karşı sert bir pozisyon almaktan kaçınsa da, ekonomik çıkarlarını baltalayacak askeri veya siyasi gerginliklere karşı temkinli ve uyarıcı bir tutum sergiliyor. Çin için en önemli mesele, Avrasya'nın merkezinde çoklu ortaklıklar ve istikrarlı ticaret yolları kurmak; bu nedenle, bölgesel krizlerin yatırımlarına zarar vermesini istemiyor ve bunu gerektiğinde diplomatik olarak vurguluyor.

Çin'in Avrasya'nın iç kesimlerinde artan etkisi, Washington'da yeni güç dengeleriyle ilgili karmaşık endişelere yol açsa da, bölge ülkelerine acil Rus tehdidine karşı ekonomik ve diplomatik alternatifler sunuyor. Anaklia Limanı gibi projeler, Gürcistan'ın sadece Çin'le

değil, çok sayıda ortakla ticaret kapasitesini artırarak, Rusya'ya ekonomik bağımlılığı azaltma potansiyeline sahip. Pekin ise, yatırımlarının ve çıkarlarının tehdit altında olduğu her durumda, Moskova'ya karşı doğrudan olmasa da temkinli bir pozisyon alıyor ve bölgesel istikrarı kendi kalkınma stratejilerinin ayrılmaz bir parçası olarak görüyor.

Rogg Nok Çözümleme; Batı savaş kolu liderinin denetimindeki haberlerde verilen mesaj ilginç Şöyle ki; Bölgedeki Güçlü Aktörlerden Biri Olarak ABD Tarafından Yönetim ölçüsünde Tutsak altına Türkiye'nin Rolü kara propaganda yolu ile verilen haberinde

3. dünya savaşın çıkarılacağı bu çağda, Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu; NATO Üyeliği ve Bağımsız Dış Politikayı kim kaybetmiş. Evet, kim niçin Politika Arayışları içindeymiş...

Türkiye, Avrasya ve Kafkasya bölgesindeki jeopolitik dengelerde önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Bir NATO üyesi olarak Batı güvenlik mimarisinin ayrılmaz bir parçası olan Türkiye, aynı zamanda kendi bağımsız dış politika vizyonunu oluşturma ve uygulama çabalarını da sürdürmektedir. Yalnızca Batı ile değil, bölgedeki diğer ülkelerle de çok yönlü ilişkiler geliştiren Ankara; enerji, savunma, ekonomi ve kültürel iş birlikleriyle etkinliğini artırmıştır.

Türkiye'nin dış politikasında dikkat çeken nokta, küresel güç dengeleri arasında denge kurmaya çalışmasıdır. Bir yandan NATO üyeliğiyle transatlantik ittifakın yükümlülüklerini yerine getirirken, diğer yandan Rusya, Çin ve bölge ülkeleriyle de iş birliğini geliştirmekten çekinmemektedir. Bu çok yönlü yaklaşım, Türkiye'nin yalnızca tek bir blok ya da ülkenin etkisi altında hareket etmediğini, kendi çıkarlarını ve ulusal önceliklerini öne çıkarmaya çalıştığını göstermektedir.

Son yıllarda, Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurulması ve gelişiminde üstlendiği öncü rol, Türkiye'nin bölgesel vizyonunun bir göstergesi olmuştur. Ankara, Hazar ötesi enerji projelerinde, savunma sanayiinde ve altyapı yatırımlarında aktif rol alarak bölgedeki iş birliği ağını genişletmiştir. Özellikle Azerbaycan'ın askeri modernizasyonu ve

Karabağ'daki başarıları, Türkiye'nin savunma teknolojileri ve askeri danışmanlık alanındaki etkisini güçlendirmiştir.

Türkiye'nin bu konumdaki etkinliği, bağımsız manevra alanını koruma ve bölgesel ilişkilerde çok taraflılık ilkesini benimseme motivasyonundan kaynaklanmaktadır. ABD ve diğer Batılı müttefiklerle ilişkilerde zaman zaman görüş ayrılıkları yaşansa da, Türkiye kendi stratejik önceliklerine uygun olarak hareket etmeye devam etmektedir.

Sonuç olarak, bölgedeki güçlü aktörlerden biri olan Türkiye'nin rolü, salt ittifak ilişkileriyle ya da dış baskılarla şekillenmemekte; ülkenin tarihsel kökleri, kültürel bağları ve çağdaş çıkarları doğrultusunda çok boyutlu bir dış politika çerçevesinde şekillenmektedir.

(Bölüm -11-)

Batı Bloğu diyor:

Bölgedeki bir diğer önemli aktör ise, NATO üyesi olmasıyla Batı güvenlik mimarisinin parçası olan Türkiye'dir. Türkiye, dış politikasında hem bağımsız manevra alanını korumaya hem de bölgesel iş birliklerini artırmaya odaklanmakta; bu çerçevede Türk Devletleri Teşkilatı'nın kuruluşunda ve gelişiminde öncü rol oynamıştır. Başlangıçta kültürel ve dilsel bağları güçlendirmek amacıyla şekillenen bu yapı, günümüzde Hazar ötesi enerji projeleri, özellikle Türkmen doğal gazının Avrupa'ya taşınması ve Hazar'ın iki yakasında ortak üretim kapasitesinin geliştirilmesi gibi stratejik alanlara da genişlemektedir. Ankara'nın çağrısıyla yürütülen bu tür girişimler, hem enerji güvenliği açısından hem de Avrasya'da alternatif ulaşım ve ticaret hatları oluşturulması bakımından giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Türkiye'nin Azerbaycan ordusunun modernizasyonuna verdiği destek ise, 2020 ve 2023 yıllarında Rusya destekli Ermenistan'a karşı kazanılan zaferlerde belirleyici rol oynamıştır. Bu başarılar, sadece Azerbaycan için değil, bölgedeki diğer Türk dili konuşan devletler için de ilham kaynağı olmuş ve Türk savunma sanayisine yönelik ilgiyi önemli ölçüde artırmıştır. Nitekim, Tacikistan hariç tüm Orta Asya ülkeleri Türk insansız hava araçlarını envanterlerine katmış, Kazakistan'da ise yerel üretime yönelik yatırımlar başlatılmıştır.

Azerbaycan'ın kazanımları, Sovyet mirası bir ordunun Batı standardında yeniden yapılandırılıp başarıya ulaşabileceğine dair güçlü bir örnek sunmuş; bu durum, bölgedeki diğer devletlerde de askeri yapılanmalarda kurumsal ve kültürel dönüşüme yönelik bir motivasyon oluşturmuştur. Türkiye'nin sağladığı eğitim, danışmanlık ve ortak tatbikatlar sayesinde, söz konusu ülkeler kendi silahlı kuvvetlerini NATO çizgisinde modernize etme ve bölgesel güvenlik ortamına daha etkin şekilde entegre olma yolunda adımlar atmaktadır.

(Bölüm -12-)

Batı Bloğu diyor:

Türkiye'nin Bölgesel Savunma İşbirliği ve Güney Kafkasya'daki Rolü

Azerbaycan'ın Zaferi Sonrası Türk Savunma Endüstrisi, Orta Asya ve Ermenistan ile Olası Yeni Dinamikler

Türk Savunma Teknolojisine Artan İlgi ve Orta Asya'daki Yansımaları

Azerbaycan'ın 2020 ve 2023 yıllarında elde ettiği askeri başarılar, özellikle Türk savunma teknolojisinin etkinliğini tüm dünyaya göstermiştir. Bu zaferlerin ardından, Tacikistan hariç tüm Orta Asya ülkeleri Türk insansız hava araçlarını (İHA) envanterlerine katmıştır. Kazakistan ise yalnızca alıcı olmakla yetinmemiş, yerel üretime yönelik yatırımlar başlatılmıştır. Sonbaharda Baykar'ın Kazakistan'da bir üretim tesisi kurmayı kabul ettiği bilgisi de doğrulanmaktadır. Tüm bu gelişmeler, Azerbaycan örneğinin bölge ülkeleri için hem askeri hem de teknolojik anlamda bir ilham kaynağı olduğunu ve Türk savunma sanayiine yönelik ilgiyi artırdığını açıkça göstermektedir.

Türkiye'nin Bölgeyle Sürdürülen Güvenlik İşbirliği

Türkiye, yalnızca savunma ürünleri ihracıyla sınırlı kalmayıp, eğitim, askeri danışmanlık, ortak tatbikatlar ve profesyonel askeri eğitim gibi çeşitli güvenlik işbirliği biçimlerini de Orta Asya ülkeleriyle sürdürmektedir. Bu çabalar, bölge devletlerinin silahlı kuvvetlerini NATO standartlarında modernize etmelerine ve bölgesel güvenlik ortamına daha etkin şekilde entegre olmalarına katkı sağlamaktadır.

Ermenistan ve Türkiye Arasındaki Yeni Olasılıklar

Türkiye ile uzun süredir sorunlu ilişkilere sahip olan Ermenistan'da, bazı üst düzey yetkililerin Azerbaycan ile barış anlaşması imzalanmasının ardından Ankara ile savunma işbirliğini düşünmeye başladıkları yönünde işaretler bulunmaktadır. Bir Ermenistan-Azerbaycan barış anlaşması ile ilişkilerin normalleşmesi, uzun süredir kapalı olan Türkiye-Ermenistan sınırının açılması ve yeni Türk yatırımlarının önünün açılması gündeme gelebilir. Bu tür gelişmeler, Türkiye'nin Güney Kafkasya'daki etkisini önemli ölçüde artırabilecek potansiyele sahiptir.

Bölgesel Dinamikler ve Moskova'nın Rolü

Bölgede olası bir nihai barış anlaşmasını önleyen unsurlar arasında, Rusya'nın mevcut durumunun ve bölge liderleriyle yaşanan gerginliklerin etkili olduğu değerlendirilmektedir. Gerek Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile Rusya arasında, gerekse Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan ile Moskova arasında bazı gerilimler yaşanmaktadır. Rusya'nın, hem askeri hem de siyasi olarak bölgede nüfuzunu koruma çabası, barış sürecinin ilerlemesinde zaman zaman engel teşkil edebilmektedir.

Özetle, Azerbaycan'ın askeri zaferleri Türk savunma teknolojisine bölgesel ölçekte büyük bir ilgi uyandırmış, Türkiye Orta Asya'da güvenlik ve savunma alanında kapsamlı bir işbirliği ağı kurmuştur. Ermenistan ile olası bir barış anlaşması ise, Güney Kafkasya'da Türkiye'nin etkisini güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Ancak, Moskova'nın bu süreçteki tutumu ve bölgesel rekabetin seyrini belirleyici olmaya devam edecektir.

Rogg Nok Çözümleme; Batı Bloğunun Yeni Ağlar Kurma Çabaları: Eski Çemberlerin Ötesinde Ne Hedefleniyor?

Derin Sulara Balık Tutmak: Kafkasya ve Orta Asya'da Batı'nın Yenilenen Stratejileri

Batı bloğunun Avrasya'da yeni "ağlar" kurma çabaları, yüzeyde uzun süredir var olan çelikten örülmüş ekonomik ve siyasi çemberlerin ötesinde, bölgenin değişen jeopolitiğine karşı bir yeniden konumlanma anlamına geliyor. "Derin sulara yüzmek ve balık tutmak" benzetmesi, Batı'nın görünürde tanıdık olan bölgesel yapılar ve bağlantılar ötesinde, yeni fırsatlar ve güç alanları arayışına işaret ediyor.

Çelikten Ağlar: Eski Yapıların Sınırları

Yıllarca, Batı'nın bölgesel stratejileri büyük oranda enerji boru hatları, ulaştırma koridorları ve ticaret yolları gibi somut altyapı projeleriyle şekillendi. Bakü-Tiflis-Ceyhan ve Bakü-Tiflis-Erzurum hatları, 2000'li yılların başında bölgeyi küresel pazarlarla entegre etmeye yönelik Batı destekli ilk büyük hamlelerdi. Bu çelikten ağlar, bir anlamda bölge ülkeleri üzerinde ekonomik ve stratejik bir çember oluşturdu; enerji akışını kontrol etmek, transit gelirlerini yönlendirmek ve Rusya'nın nüfuzunu dengelemek gibi amaçlara hizmet etti.

Ancak bugün geldiğimiz noktada, bu mevcut ağların yıpranmış ve riskli hale geldiği görülüyor. Rusya'nın bölgedeki ağırlığı, Ukrayna'daki savaşıla birlikte hem ekonomik hem siyasi olarak sorgulanır oldu. Batı'nın, eski ağların artık mutlak güvenlik ve istikrar sağlayamayacağını anlaması, yeni ağlar kurma arzusunun temel nedenlerinden biri.

Yeni Ağların Gündeme Taşınma Sebepleri

- Jeopolitik Kırılmalar ve Alternatif Rotalar: Rusya'ya uygulanan yaptırımlar ve bölgedeki siyasi gerilimler, mevcut kuzey koridorunun cazibesini azaltırken, yeni ve daha güvenli rotalara olan ihtiyacı artırdı. Orta Koridor'un (Trans-Hazar rotası) öne çıkarılması, Batı'nın bölge üzerindeki nüfuzunu tazeleme girişimi olarak okunabilir.
- Enerji ve Ticaretin Yeniden Yönlendirilmesi: Avrupa'nın Rus gazına olan bağımlılığını azaltma hedefiyle, Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan gibi ülkelerle yeni anlaşmalar, alternatif enerji ve lojistik bağlantılar gündeme geliyor. Bu yeni ağlar, Batı'nın bölgesel enerji güvenliği stratejisinin parçası.
- Ekonomik Bağımlılığın Çözülmesi: Bölge ülkeleri, Batı destekli projeler sayesinde transitten elde ettikleri gelir ve yeni pazarlara erişimle, Rusya'ya olan ekonomik bağımlılıklarını azaltıyorlar. Batı ise, bu gelişmeleri bölgesel istikrar ve kendi çıkarları lehine kullanmak istiyor.
- Teknolojik ve Yeşil Dönüşüm: Avrupalı aktörler, bölgeyi sadece fosil yakıt değil yeşil enerji (güneş, rüzgar) yatırımları için de potansiyel bir merkez olarak görüyor. Yeni ağlar, sadece fiziksel değil teknolojik dönüşümlerin de taşıyıcısı.

Mevcut Çemberlerin Yetersizliği ve Yeni Açılımlar

Çelik ağların yani eski boru hatları ve klasik ticaret yollarının yıllarca bölgeyi bir arada tutmuş olması, bugünkü jeopolitik dalgalanmalar karşısında yeterli görülüyor. Çünkü:

- Rusya üzerinden yapılan sevkiyatlar yaptırımlar ve siyasi riskler nedeniyle tehlikeye girdi.
- Küresel tedarik zincirleri çeşitlenme ve esneklik arayışında.
- Bölge devletleri, artık tek bir yöne bağımlı kalmak istemiyor; çoklu seçenekler ve çoklu ortaklıklar peşindeler.

Bu nedenle, Batı yeni ağları gündeme taşıyarak hem kendisine hem de bölge ülkelerine bir "ikincil güvenlik kemeri" sunmaya çalışıyor. Kurulmaya çalışılan ağlar, sadece ekonomik ve ticari değil, teknoloji, enerji dönüşümü ve siyasi nüfuzun da taşıyıcısı olarak kurgulanıyor.

Batı bloğu, derin sularda balık tutar gibi, Avrasya'nın hızla değişen sularında yeni fırsatlar ve nüfuz alanları yaratmak için eski çelik ağların ötesine geçerek daha karmaşık, esnek

ve çok boyutlu bir bağlantı ağı inşa etmeye çalışıyor. Bu vurgunun gündeme taşınmasının nedeni; sadece mevcut ağların yıpranması değil, aynı zamanda bölge ülkelerinin ve Batı'nın yeni jeopolitik ve ekonomik gerçekliklere uyum sağlama isteğidir. Yani, çemberler daralmaktan ziyade yeniden örülüyor ve bu sefer ağın gözenekleri, geçmişe kıyasla çok daha çeşitli ve esnek.

(Bölüm -13-)

Batı Bloğu diyor:

Avrasya'da Yeni Ticaret ve Transit Modelleri ile Ekonomik Bağımsızlık

Doğu-Batı Koridorlarının Yükselişi ve Bölgesel Etkileri

Yeni Ticaret ve Transit Modellerinin Ortaya Çıkışı

2000'li yılların başında hayata geçirilen Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) petrol boru hattı ve Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) doğal gaz boru hattı, Avrasya'nın iç kısımlarını küresel pazarlara bağlama yolunda kritik adımlar olarak öne çıkmıştı. Son on yılda ise, yalnızca geleneksel boru hatlarıyla sınırlı kalmayan, doğu-batı ekseninde demiryolları ve karayolları gibi farklı altyapı projeleri de öne çıktı. Özellikle Orta Koridor olarak adlandırılan, Çin'i Kazakistan, Hazar Denizi ve Kafkaslar üzerinden Avrupa'ya bağlayan transit rota, bu yeni modellerin başında geliyor.

Bu yeni transit yolları ve altyapı projeleri, bölgedeki klasik çelik ağların ötesine geçen, daha esnek ve çok boyutlu bir bağlantı ağı kurma eğilimini yansıtıyor. Batı bloğu ve Avrupalı aktörler, yalnızca fosil yakıt değil, yeşil enerji (güneş, rüzgar) ve teknolojik dönüşümleri de bu ağlara entegre etmeye çalışıyor. Böylece, Avrasya iç bölgelerinin küresel pazarlara erişimi hem çeşitleniyor hem de derinleşiyor.

Küçük Devletlere Sağlanan Ek Gelir ve Yeni Pazarlar

Yeni doğu-batı koridorları, özellikle Kafkasya ve Orta Asya'daki küçük devletlere önemli ekonomik fırsatlar sunuyor. Bölge ülkeleri, sadece enerji ihracatçısı olarak değil, aynı zamanda transit devlet olarak da ek gelirler elde etmeye başladı. Örneğin, Kazakistan'ın Rusya'yı atlayarak Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı üzerinden Avrupa'ya petrol göndermesi, transit gelirlerinin arttığı bir örnek teşkil ediyor. Aynı şekilde, demiryolu ve karayolu taşımacılığındaki artış, liman altyapısının gelişmesiyle birlikte bölge ekonomilerine yeni pazarlar açıyor.

Ayrıca, Asya Kalkınma Bankası verilerine göre, Orta Koridor'dan geçen Çin konteyner trenlerinin sayısı 2023'ten 2024'e 33 kat artmış, Azerbaycan ve Kazakistan'ın Hazar limanlarında elleçlenen yük hacimleri ise %21 yükselmiştir. Bu rakamlar, bölgesel transit kapasitesinin ve ticaretin kayda değer biçimde arttığını gösteriyor.

Ekonomik Bağımlılıktaki Azalma

Avrupa'nın 2022'den sonra Rus doğal gazından uzaklaşması ve Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlar, Kafkasya ve Orta Asya'daki üretici ve transit ülkeler için yeni fırsatlar yaratmıştır. Rusya üzerinden yapılan sevkiyatların riskli hale gelmesiyle, bölge ülkeleri tek bir ticaret kanalına bağımlı kalmak istememekte; çoklu seçenekler ve ortaklıklar peşindedir.

Türkmenistan'ın, Hazar kaynaklarının paylaşımı konusunda varılan anlaşmayla Azerbaycan ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya gaz göndermeye prensipte onay vermesi, bölgenin pazar erişimini çeşitlendirme arzusunu gösteriyor. Azerbaycan'ın güneş ve rüzgar gibi yenilenebilir enerji kapasitesini artırma çabaları da, petrol ve gaz ihracatına olan bağımlılığı azaltmayı hedefliyor. Bu yeni gelir kaynakları ve pazarlar, bölge ekonomilerinin Rusya'ya olan ekonomik bağımlılığını giderek azaltıyor.

Özetle, Avrasya'nın iç kısımlarını küresel pazarlara bağlamak için yeni ticaret ve transit modelleri ortaya çıkmış; doğu-batı boru hatları, demiryolları ve karayollarının genişlemesi, bölgedeki küçük devletler ve enerji ihracatçıları için ek gelir ve yeni pazar olanakları yaratmıştır. Bu sayede, bölge ülkeleri hem ekonomik olarak güçlenmekte hem de Rusya'ya olan bağımlılıklarını azaltmaktadır.

(Bölüm -14-) Batı Bloğu diyor:

Son yıllarda yeni altyapı inşa etme girişimlerinin büyük bölümü, doğrudan Kafkasya ve Orta Asya'daki ülkelerin inisiyatifiyle şekilleniyor. Özellikle Moskova'nın, Kazakistan'ın Ukrayna'nın işgaline yönelik eleştirilerinden rahatsızlık duyarak Tengiz-Novorossiysk boru hattı üzerinden Kazak petrolünün sevkiyatına zaman zaman müdahale etmesi, bölgedeki enerji akışında istikrarsızlıklara yol açtı. Bu nedenle, Kazakistan giderek Rusya'yı by-pass edecek alternatif güzergâhlar üzerinde yoğunlaştı ve Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru hattı üzerinden Avrupa'ya petrol gönderimini artırmaya başladı. Batılı aktörler, özellikle Washington ve Brüksel, 2006'da devreye giren bu alternatif hattın kurulmasına hem siyasi hem ekonomik olarak ciddi destek verdi.

2024 yılının Mart ayında ise Kazakistan'ın, BTC boru hattı vasıtasıyla Avrupa'ya petrol teslimatlarını daha da artırmak amacıyla Azerbaycan ile yeni bir anlaşma imzaladığına dair güncel bilgiler gündeme gelmiştir. Bu anlaşma, hem Kazakistan'ın ihracat

kapasitesini çeşitlendirmesi hem de bölgesel enerji güvenliğinin güçlenmesi açısından önemli bir gelişme olarak öne çıkıyor. Böylece, Kazakistan artık Rusya'ya daha az bağımlı bir şekilde enerji ihracatını sürdürebilmekte; bölgedeki transit yolları ve işbirlikleri de Batı tarafından desteklenmeye devam etmektedir.

Avrupa'nın 2022 yılından itibaren Rus doğal gazından bilinçli bir şekilde uzaklaşması, Kafkasya ve Orta Asya'daki üretici ile transit devletler için ciddi yeni fırsatların kapısını aralamıştır. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik askeri operasyonunun ardından uygulanan AB yaptırımları ve Avrupalı şirketlerin Rusya'dan çekilmesi, enerji tedarik zincirinde önemli kırılmalara yol açmış; Avrupalı karar vericileri yeni tedarik kanalları aramaya sevk etmiştir. Bu ortamda, bölgedeki üretici ülkeler enerji kaynaklarını çeşitlendirme ve transit güzergâhları üzerinden ek gelir elde etme imkânı yakalamıştır.

Nitekim, bu yeni dönemin en somut adımlarından biri, 2022 yılının Temmuz ayında Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev arasında imzalanan mutabakat zaptıdır. Anlaşma ile Azerbaycan'ın Avrupa Birliği'ne gaz ihracatını 2027 yılına kadar ikiye katlaması hedeflenmiş, Güney Gaz Koridoru'nun kapasitesinin artırılması için siyasi irade ortaya konmuştur. Bu durum, Azerbaycan'ın enerji haritasındaki önemini belirgin şekilde artırırken, Avrupa'nın enerji güvenliğini sağlama arayışında Hazar bölgesini ön plana çıkarmıştır.

Türkmenistan açısından da benzer bir paradigma değişimi gözlemlenmektedir. 2021'de Bakü ile Aşkabat arasında Hazar kaynaklarının paylaşımına ilişkin varılan anlaşmayla, Türkmenistan ilk kez Azerbaycan ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya doğal gaz sevkiyatını prensipte kabul etmiş; böylece Hazar Geçişli boru hattı projeleri için jeopolitik zemin oluşmuştur. Bu gelişme, hem Türkmenistan'ın ihracat pazarlarını çeşitlendirmesi hem de bölge ülkelerinin iş birliğiyle Avrasya enerji haritasında daha etkin bir rol oynaması anlamına gelmiştir.

Buna ek olarak, Avrupalı şirketler ve hükümetler sadece geleneksel fosil yakıtlar değil, yeşil enerji kaynakları açısından da bölgeyi yakından izlemektedir. Özellikle Azerbaycan, güneş ve rüzgar enerjisi kapasitesini artırmaya yönelik projelere hız vermiş; Batılı yatırımcılar bu alanlarda iş birliklerini geliştirmek üzere girişimlerde bulunmuştur. Bu dönüşüm, Azerbaycan'ın petrol ve gaz ihracatına olan bağımlılığını azaltma hedefiyle de uyumludur. Avrupalı aktörler ise Hazar ve çevresini potansiyel bir yeşil enerji tedarikçisi olarak görmeye başlamış, Trans-Hazar ve Güney Gaz Koridoru gibi projeleri bu çerçevede stratejik önceliklere taşımıştır.

Özetle, Avrupa'nın Rus doğal gazından uzaklaşma politikası, Kafkasya ve Orta Asya'daki enerji üreticileri ile transit devletlere hem ekonomik hem de siyasi olarak yeni fırsatlar sunmakta; bölge ülkeleri bu değişimi enerji ihracatlarını ve pazarlarını çeşitlendirmek, yeşil dönüşüm projelerine ivme kazandırmak için fırsata çevirmektedir.

(Bölüm -15-)

Batı Bloğu diyor:

Orta Koridor: Yeni Bir Avrasya Transit Yolu Olarak Yükselişi

Ekonomik ve Jeopolitik Dönüşümün Getirdiği Fırsatlar ve Zorluklar

Orta Koridor'un Doğuşu ve Stratejik Önemi

En önemli yeni transit girişimlerinden biri, 2013 yılında Azerbaycan, Gürcistan ve Kazakistan'dan nakliye şirketleri tarafından başlatılan ve Çin'i Kazakistan, Hazar Denizi ve Kafkaslar üzerinden Avrupa'ya bağlayan bir rota olan Orta Koridor'dur. Bu güzergâh, Çin'den başlayarak Orta Asya ülkelerini, Hazar Denizi'ni, Güney Kafkasya'yı ve ardından da Türkiye üzerinden Avrupa'yı birbirine bağlayan stratejik bir ticaret hattı olarak dikkati çekmektedir. Orta Koridor, küresel ticaretin çeşitlendirilmesine ve Asya ile Avrupa arasındaki taşımacılık seçeneklerinin artırılmasına katkı sağlamaktadır.

Ekonomik ve Altyapısal Zorluklar

Orta Koridor'un gelişimi, uzun süre bölge içindeki zorlu ekonomik koşullar, altyapı eksiklikleri ve çeşitli siyasi-anlaşmazlıklar nedeniyle istenen hıza ulaşamamıştır. Özellikle demiryolu hatlarının ve limanların kapasite sınırlamaları ile gümrük geçişlerindeki bürokratik engeller, bu rotadaki lojistiği sınırlamaktaydı. Bu sebeple, geçtiğimiz on yıl boyunca Avrasya kıtalararası ticaretinin büyük bölümü, altyapısı yerleşik, sınır geçişleri daha hızlı ve istikrarlı olan Rusya'nın Kuzey Koridoru üzerinden gerçekleşmiştir.

Jeopolitik Değişimler ve Orta Koridor'un Yükselişi

Ancak 2022 itibarıyla Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlar ve çok sayıda yabancı şirketin Rusya'dan çekilmesi sonucu, Kuzey Koridoru'ndan yapılan sevkiyatlarda büyük bir azalma yaşanmıştır. Bu jeopolitik değişim, Orta Koridor'un cazibesini ve kullanımını ciddi şekilde artırmıştır. Alternatif rotalara duyulan ihtiyaç, Hazar Denizi'nin iki yakasındaki Azerbaycan ve Kazakistan limanlarına olan talebi de yükseltmiştir.

Verilerle Orta Koridor'daki Büyümenin Kanıtları

Asya Kalkınma Bankası'nın (ADB) güncel verilerine göre, Orta Koridor'dan geçen Çin konteyner trenlerinin sayısı 2023'ten 2024'e 33 kat artmıştır. Ayrıca, Azerbaycan ve Kazakistan'ın Hazar limanları tarafından elleçlenen toplam yük hacmi de aynı dönemde yüzde 21 oranında yükselmiştir. Bu hızlı büyüme, hem taşıma kapasitesinin arttığına hem de küresel lojistik zincirlerinin bu rotaya olan ilgisinin bariz göstergesidir.

Bölgesel ve Küresel Sonuçlar

Orta Koridor'un ivme kazanmasında hem bölge ülkelerinin altyapı yatırımlarına hız vermesi hem de Batı'nın siyasi ve ekonomik desteği belirleyici rol oynamaktadır. AB ve küresel finans kuruluşları, yeni projeleri ve düzenleyici reformları fonlamak üzere milyarlarca avro tutarında kaynak ayırmaktadır. Ancak hâlâ aşılması gereken önemli darboğazlar ve pratik zorluklar devam etmektedir.

Gelecek Perspektifi

Sonuç olarak, Orta Koridor günümüzde Avrasya kıtasındaki en dinamik ve stratejik transit güzergâhlarından biri haline gelmiştir. Bölge ülkeleri, altyapı ve düzenleme sorunlarını aşabildikleri sürece bu rota, hem Asya-Avrupa ticaretinin çeşitlendirilmesinde hem de bölgesel kalkınmanın hızlanmasında belirleyici olmaya devam edecektir.

(Bölüm -16-) Batı Bloğu diyor:

Orta Koridor'un Potansiyeli, Yatırım İhtiyacı ve Jeopolitik Dinamikler

Güncel Gelişmeler Işığında Bir Değerlendirme

Orta Koridor, son yıllarda jeopolitik değişimlerin ve küresel ticari taleplerin etkisiyle dikkat çekici bir yükseliş yaşamaktadır. Ancak, bu rotanın tam potansiyeline ulaşabilmesi adına hâlâ çözülmesi gereken önemli darboğazlar, altyapı eksiklikleri ve bürokratik karmaşıklıklar söz konusudur.

Darboğazların Aşılması İçin Yatırım ve Düzenleme İhtiyacı

Orta Koridor'un gelişiminin önündeki engellerin başında, demiryolu ve liman kapasitesinin sınırlı olması, gümrük geçişlerindeki bürokratik süreçler ve altyapı yatırımlarının yetersizliği gelmektedir. Bölgedeki ülkelerin bu darboğazları aşabilmesi, rota üzerindeki lojistik verimliliğin artması ve küresel tedarik zincirlerinin Orta Koridor'a yönelmesi için altyapıya ve düzenleyici reformlara daha fazla kaynak ayırması gerekmektedir. AB ve küresel finans kuruluşlarının milyarlarca avroluk desteği, mevcut büyümeyi desteklese de, istikrarlı ve sürekli bir ilerleme için ek yatırım ve düzenlemelerin sadeleştirilmesine ihtiyaç olduğu açıktır.

AB'nin Küresel Ağ Geçidi Girişimi ve Taahhütler

Mevcut metinde, AB ve küresel finans kuruluşlarının yeni projeleri ve düzenleyici reformları fonlamak için milyarlarca avro kaynak ayırdığı belirtilmektedir. Nisan ayında Özbekistan'ın Semerkant kentinde düzenlenen AB-Orta Asya Zirvesi'nde Brüksel'in on milyar avro daha taahhüt edip etmediğine dair doğrudan bir bilgi bulunmamakla birlikte, AB'nin bölgesel bağlantıyı geliştirme yönünde güçlü bir finansal destek sağladığı ve bu desteğin gelecekte de artabileceği öngörülmektedir.

Jeopolitik Gelişmelerin Rotaya Etkisi

Yakın dönemde Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlar, Kuzey Koridoru'nun cazibesini azaltırken, Orta Koridor'a olan ilgiyi önemli ölçüde artırmıştır. Ayrıca, Kızıldeniz'de Husiler tarafından gerçekleştirilen deniz taşımacılığına yönelik saldırılar ve Taliban yönetiminin Afganistan'ı yabancı yatırımcılara açmaya ilgi göstermesi gibi gelişmeler, küresel ticaret aktörlerinin güvenli ve çeşitli güzergâhlara yönelmesine neden olmaktadır. Rusya'ya ilişkin uzun vadeli belirsizlikler de Orta Koridor'un cazibesini güçlendiren bir diğer faktördür.

Gelecek Senaryoları ve Riskler

Bununla birlikte, eğer Batılı devletler Ukrayna'da bir ateşkes anlaşmasının ardından Rusya'ya yönelik yaptırımları kaldırmaya başlarsa ve Rusya üzerinden transit geçiş yeniden daha az riskli bir seçenek haline gelirse, Orta Koridor'a olan uluslararası ilgi ve finansal destek azalabilir. Bu durumda, hükümetler ve kalkınma bankaları Orta Koridor'daki projelere yatırım yapma konusunda daha temkinli davranabilir. Dolayısıyla, Orta Koridor'un sürdürülebilir gelişimi, yalnızca bölgesel altyapı yatırımlarına ve

düzenlemelerin sadeleştirilmesine değil, aynı zamanda uluslararası jeopolitik ortamın istikrarına da bağlıdır.

Orta Koridor, Asya-Avrupa ticaretinin çeşitlendirilmesinde ve bölgesel kalkınmanın hızlanmasında büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, mevcut ve potansiyel darboğazların aşılması, düzenlemelerin sadeleşmesi ve altyapının güçlendirilmesi için daha fazla yatırım şarttır. Jeopolitik gelişmelerin rotaya olan ilgiyi artırdığı bir dönemde, bölge ülkeleri ve uluslararası kurumlar stratejik bir vizyonla hareket ettikleri sürece Orta Koridor, küresel ticaretin vazgeçilmez bir parçası olmaya adaydır.

Rogg Nok Çözümleme; “Dengeni Sağla ve kıvrır, Dansöz misali İki masada da Oyna”

Aktörlerin dansöz gibi Jeopolitik Dansı: Fırsatçı Politikalar ve Çok Yönlü Denge Arayışı

Makalenin bu bölümünde, klasik istihbarat pratiklerinde sıkça rastlanan “iki taraflı casusluk” olgusuna benzer biçimde, bölge ülkelerinin ve aktörlerinin jeopolitik alanda “iki tarafla oynama” stratejisi uyguladıkları vurgulanmaktadır. Bu metafor, devletlerin ve liderlerin çıkarlarını maksimize etmek için Batı ile Rusya arasında denge kurmaya çalışmasını, kime daha çok güç veya imkan sağlarsa ona yönelmelerini simgeler.

Kimler Hedefte?

Bu mesaj, özellikle Kafkasya ve Orta Asya’daki devletlere yönelik bir gözlemdir:

- Gürcistan, Kazakistan ve Moldova gibi ülkeler, hem Batı ile yakın ilişkiler geliştirirken hem de Rusya ile geleneksel bağlarını sürdürmektedirler.
- Özellikle Azerbaycan’ın hem Orta Koridor’u hem de Rusya’yı Hint Okyanusu’na bağlayan güzergahları değerlendirmesi, fırsatları her iki yöne de açık tutma stratejisini örnekler.
- Bölgedeki liderlerin çoğu, Ukrayna işgali gibi konularda Rusya’ya karşı çıkarken dahi, Moskova ile iyi ilişkiler sürdürmenin yollarını arıyor.

Neden Bu Strateji?

İki tarafla oynama olgusu, şu nedenlerle öne çıkıyor:

- Çıkarların Maksimizasyonu: Her iki tarafın sunduğu ekonomik, askeri ve siyasi imkanlardan azami düzeyde faydalanmak için devletler esnek davranıyor.

- Belirsizlik ve Riskten Kaçınma: Jeopolitik ortamda kesin bir taraf seçmek, uzun vadede riskli ve istikrarsız olabilir. Bu nedenle ülkeler, hangi taraf daha cazip imkanlar sunarsa ona yaklaşmayı tercih ediyorlar.
- Bağımsızlık ve Manivela Etkisi: Batı ve Rusya arasında denge politikası izleyen ülkeler, bu sayede özerkliklerini artırıyor ve her iki taraf üzerinde de baskı kurabiliyorlar.

Neden Açıkça Vurgulandı?

Bu mesajın açıkça vurgulanmasının birkaç nedeni olabilir:

- Gerçekçi Bir Durum Tespiti: Makale, bölge ülkelerinin tek bir blok veya ittifaka bağlı kalmadığını; fırsatçılık ve çok yönlülüğün gerçekçi bir siyaset biçimi haline geldiğini göstermek istiyor.
- Uyarı ve Analiz: Okuyucuya, bölgenin sadece dış baskılarla şekillenmediğini; ülkelerin kendi çıkarları doğrultusunda esnek ve pragmatik davrandıklarını hatırlatıyor.
- Olası Sonuçlara Dikkat Çekme: Uzun vadede bu tür dansözvari politikaların hem bölge için fırsatlar hem de istikrarsızlık riski doğurabileceği ima ediliyor.

Makaledeki “iki tarafla oynama” vurgusu, Kafkasya ve Orta Asya’daki devletlerin Batı ile Rusya arasında dengeyi gözetken, fırsatçı ve pragmatik politikalarını anlatmaktadır. Bu politika, kısa vadede avantajlar sağlasa da, uzun vadede bölgenin istikrarı ve jeopolitik dengeler açısından dikkatle izlenmesi gereken bir oyun olarak karşımıza çıkmaktadır.

(Bölüm -17-) Batı Bloğu diyor:

Bu gelişmeler, Rusya’nın Kafkasya ve Orta Asya’daki geleneksel nüfuzunu kaybettiğine işaret etmiyor; aksine, bölgedeki ağırlığını farklı kanallarla sürdürdüğünü gösteriyor. Coğrafi yakınlık, elitler arası karşılıklı anlayış ve köklü Sovyet mirası, Moskova’ya yumuşak ve sert güç araçlarını bir arada kullanma imkânı sunuyor. Birçok ülke, kendi bağımsız politikalarını şekillendirme çabası içinde olsa da, hem ekonomik çıkarlarını korumak hem de bölgesel istikrarı gözetmek adına Rusya ile yapıcı ilişkileri önemsemeye devam ediyor. Özellikle Şubat 2022’den beri Batı yaptırımlarını aşmak için bölgedeki ülkelerle kurulan yeni ticari bağlantılar, Rusya’nın ekonomik manevra alanını genişletiyor. ABD ve Avrupa tarafından, çift kullanımlı ürünlerin Rusya’ya ihracatını kolaylaştıran düzinelerce bölge şirketine yönelik uygulanan yaptırımlar, bu işbirliğinin Batı tarafından da yakından izlendiğini gösteriyor.

Ayrıca, Rusya'da çalışan göçmen işçilerin havaleleri, sadece bölge ekonomileri için yaşamsal bir gelir kaynağı oluşturmakla kalmıyor, aynı zamanda Moskova'nın bölge üzerindeki nüfuzunu güçlendiren bir kaldıraç işlevi de üstleniyor. Mart 2024'te Moskova'da yaşanan terör saldırısı sonrasında göç politikalarında sıkılaştırmaya gidilmiş olsa bile, bu finansal ve insani bağlar devam ediyor. Sonuç olarak, bölgedeki devletler kısa vadeli fırsatları değerlendirmek ve jeopolitik riskleri minimize etmek için pragmatik bir denge siyaseti izlerken, Rusya da tarihsel bağlarını, ekonomik ilişkileri ve güvenlik temelli işbirliklerini kullanarak bölgedeki pozisyonunu korumaya ve güçlendirmeye devam ediyor.

Bölgedeki devletlerin Batı ile Rusya arasındaki denge siyasetinde, Moskova'nın siyasi etkisinin de devam ettiği görülüyor. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev gibi liderlerle düzenli temaslarda bulunması ve bazen devlet başkanlarının çocuklarını potansiyel halefler olarak ağırlaması, Kremlin'in üst düzey ilişkileri sürdürme konusundaki kararlılığını ortaya koyuyor. Bunun ötesinde, Rusya, Belarus'ta koruyucu rolünü pekiştirirken, Gürcistan'ın iktidar partisi Gürcü Rüyası ve Moldova'daki muhalefet ile yakın ilişkiler kurarak bölgedeki siyasi dengeleri etkilemeye devam ediyor.

Örneğin, geçen yıl Gürcistan'da, Gürcü Rüyası partisi, Rusya'dan esinlenen ve sivil topluma baskı yapan bir yasayı kabul ederek Avrupa Birliği ile yürütülen katılım müzakerelerini askıya aldı ve ülkenin siyasi yöneliminde yeni bir dönemece girdi. Moldova'da ise, Moskova destekli adayın cumhurbaşkanlığı seçimlerini çok az bir farkla kaybetmesi ve Rusya yanlısı grupların yaklaşan parlamento seçimleri öncesinde birleşme çabaları, ülkenin geleceğinde Rusya'nın etkisinin süregeldiğini gösteriyor.

(Bölüm -18-)

Batı Bloğu diyor:

Rusya ve Bölgenin Gelişen Transit Altyapısında Yeni Dinamikler

Çok Yönlü İşbirliği, Fırsatçılık ve Jeopolitik Denge

Bölgenin gelişmekte olan transit altyapısının dışında kalmak şöyle dursun, Rusya, bu yeni projelerde hem etkin bir aktör olarak yer almakta hem de ortaya çıkan fırsatlardan istifade etmektedir. Makalede vurgulanan çok yönlü ve esnek dış politika örüntüsü, transit ve enerji altyapısı projelerinde de açıkça gözlemlenmektedir.

Rusya'nın Yeni Transit Projelerdeki Rolü

Rusya, son yıllarda Kafkasya ve Orta Asya'nın ötesine uzanan yeni ulaştırma koridorlarının ve enerji hatlarının şekillenmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Batı'nın uyguladığı yaptırımların ekonomik etkisini hafifletmek amacıyla, Moskova bölgesel altyapı işbirliğini çeşitlendirmek ve alternatif ihracat/ithalat rotaları oluşturmak konusunda aktif bir tutum sergilemektedir.

Kazakistan'ın Avrupa'ya daha fazla hidrokarbon ihraç etme arayışı, ülkenin dışa açılma stratejisinin önemli bir parçası olsa da, hükümetin Haziran ayında Kazakistan'ın ilk nükleer santralının kurulumu için Rus devlet şirketi Rosatom ile sözleşme imzalaması Rusya'nın bölgedeki enerji altyapısı üzerindeki etkisini sürdürdüğünü göstermektedir. Kazakistan, bir yandan Avrupa pazarına açılmaya çalışırken, diğer yandan Rusya ile stratejik enerji işbirliğini de sürdürmektedir.

Uluslararası Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru (INSTC)

Rusya, Azerbaycan ve İran ile birlikte, Rusya'yı Azerbaycan, Hindistan ve İran üzerinden Hint Okyanusu'na bağlayacak olan Uluslararası Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru'nun (INSTC) inşasında aktif rol oynamaktadır. Bu demiryolu, karayolu ve deniz yolu entegrasyonu, Moskova'nın Batı'ya alternatif ticaret yolları oluşturma stratejisinin bir parçasıdır. INSTC, Rusya'nın dünya ticaretinde jeostratejik konumunu güçlendirmekle kalmıyor, aynı zamanda bölge ülkeleri için de ekonomik ve lojistik fırsatları artırıyor.

Dikkat çekici şekilde, bu projelerde yer alan Azerbaycan, İran ve Hindistan gibi ülkeler, Moskova'nın Ukrayna'yı işgali nedeniyle Rusya'ya yaptırım uygulamamışlardır. Bu durum, bölge ülkelerinin Batı-Rusya çatışmasında net bir taraf olmak yerine, jeopolitik dengeleri gözetken ve fırsatları değerlendiren pragmatik bir yaklaşım benimsediğini gösteriyor.

Çoklu Güzergâhlar ve Fırsatçı Siyaset

Azerbaycan'ın hem INSTC'yi hem de Avrupa'ya uzanan Orta Koridor'u (Trans-Hazar Uluslararası Taşımacılık Rotası) ön plana çıkarması, bölgedeki devletlerin "tek eksenli" politika yerine çoklu güzergâh ve işbirliği seçeneklerini masada tuttuğunun göstergesidir. Bu durum, makalede de vurgulandığı gibi, ülkelerin kendi ulusal çıkarlarını maksimize etmek için Batı ile Rusya arasındaki rekabetten doğan fırsatları değerlendirme isteğine işaret etmektedir.

- Rusya, transit projelerde dışlanmak yerine, sürecin merkezinde yer alıyor ve kendi ekonomik manevra alanını genişletiyor.

- Kazakistan, Avrupa ile enerji ticaretini artırırken, Rusya ile de nükleer enerji üzerinden stratejik bağlarını koruyor.
- INSTC gibi çok uluslu projelere dahil olan ülkeler, Batı yaptırımlarına rağmen Moskova ile işbirliğini sürdürüyor.
- Azerbaycan başta olmak üzere bölge ülkeleri, rekabetçi güzergâhların merkezine oturarak, Batı-Rusya rekabetinin sunduğu fırsatları kendi lehlerine çevirmeye çalışıyor.

Bölge ülkeleri, Batı ile Rusya arasındaki jeopolitik çekişmede net bir taraf olmak yerine, çok yönlü ve fırsat odaklı politikalar izlemektedir. Rusya ise, tarihsel etkisini, yeni ekonomik ve altyapı projeleriyle pekiştirerek bölgedeki etkin konumunu korumakta ve güçlendirmektedir. Bu dinamik, Kafkasya ve Orta Asya'daki dengelerin kısa vadeli avantajlar kadar, uzun vadeli fırsatlar ve riskler de taşıdığını somut biçimde ortaya koymaktadır.

Rogg Nok Çözümleme; Kazan-Kazan Oyununda Kimler Kazanır?

İktidar, Strateji ve İnsanın Bedeli Üzerine Düşünceler

Her zaman insan hayatı ile kumar oynayanların lider olduğu, güç ve çıkarın ön planda tutulduğu bir dünyada, “kazan-kazan” oyununu gerçekten kimler kazanır? Tarih boyunca, büyük güçlerin ve liderlerin hamlelerinde, çoğu zaman sıradan insanların hayatı, kaderi ve umutları satranç tahtasında bir piyon gibi yer değiştirir. Uluslararası arenada stratejik denge ve fırsatçılıkla ilerleyen devletler, yüzeyde karşılıklı fayda (kazan-kazan) söylemiyle hareket etseler de, çoğu zaman bu faydanın kimlere dağıldığı, kimlerin bedel ödediği, kimlerin sadece seyrettiği sorusu gölgede kalır.

Güç, Fırsatçılık ve Jeopolitik Karmaşa

INSTC gibi çok uluslu projelerde görüldüğü üzere, ülkeler jeopolitik çekişmeleri fırsata çevirmek için çok yönlü ve pragmatik politikalar izler. Batı ile Rusya arasındaki rekabetten doğan fırsatları kendi lehlerine kullanmak isteyen devletler, kimi zaman insan hayatının, toplumsal huzurun ve adaletin arka plana itildiği bir oyunun parçası hâline gelir. Kimin “kazan-kazan” dediği, kimin gerçekten kazandığı, çoğunlukla masadaki güce ve pazarlık payına bağlıdır.

Büyük Oyun ve İnsanın Payı

Büyük güç rekabetinin yaşandığı Kafkasya ve Orta Asya'da, devletler enerji, ticaret ve güvenlik gibi başlıklarda nüfuz savaşı verirken, bu politikaların gündelik hayata yansımaları çoğu zaman belirsizdir. Stratejik başarılarla övünülen arenalarda bile, insan hayatının ve değerinin ne ölçüde gözetildiği tartışmalıdır. ABD, Rusya, Çin gibi aktörler için kazanmanın anlamı; bazen sadece kendi çıkarlarını güvenceye almak, bazen de rakibin kazanmasını önlemektir. Oysa bölgedeki sıradan bireyler için kazanmak; huzur, istikrar ve adil bir yaşam hakkı demektir.

Kazan-Kazan: Gerçekten Mümkün mü?

Uluslararası ilişkilerde "kazan-kazan" sıkça kullanılan bir terimdir. Ancak tarihsel pratikte, bu yaklaşım çoğu zaman güç sahiplerinin çıkarlarının örtüştüğü bir dengeye işaret eder. Zayıf olanların sesinin güçsüz kaldığı, hayatlarının kolayca pazarlık konusu edildiği bir düzende, gerçek adalet ve birlikte kazanım çoğu zaman ulaşılmaz bir güç bir idealdir.

O yüzden, dünyada varlıklarını sürdüren ve insanlığı sık sık göz ardı eden liderlerin, "kazan-kazan" oyununda hep kazanan tarafta kalacağını söylemek, ne kadar gerçekçi ve ne kadar kabul edilebilir? Belki de asıl mesele, oyunun kurallarının kim tarafından belirlendiğini ve masadaki taşların hangi hayatlara dokunduğunu sorgulamakta yatıyor.

Bu dünyada "kazan-kazan" oyununu hep aynı aktörler mi kazanıyor? Evet, güç sahipleri sıklıkla öyle. Ancak tarihin uzun vadeli akışında, insan hayatını ve onurunu gözetmeyen hiçbir düzen ebedi kalmamıştır. Gerçek kazanım, insanın yaşam hakkını, adalet duygusunu ve ortak iyiliği önceleyen sistemlerde mümkündür. "Kazan-kazan" oyununun masasında yer almak isteyen herkesin, bedelin kimlere ödetildiğini unutmadan hareket etmesi gerekmez mi?

(Bölüm -19-)

Batı Bloğu diyor:

ABD'nin Avrasya Vizyonu: Talbott'un Söyleminden Günümüze Bir Değerlendirme

Kafkasya ve Orta Asya'da "Kazan-Kazan" Mümkün mü?

1997’de Johns Hopkins Üniversitesi’nde yaptığı konuşmada, dönemin ABD Dışışleri Bakan Yardımcısı Strobe Talbott’un, ABD’nin Avrasya politikasında “bölgenin on dokuzuncu yüzyıldaki Büyük Oyun’daki gibi büyük güçlerin rekabet sahnesi değil, Kafkasya ve Orta Asya’daki tüm sorumlu oyuncuların galip geldiği bir düzen” arzuladığı yönünde bir beyanı olduğu bilinmektedir. Talbott’un bu vurgusu, klasik jeopolitik rekabetin ötesine geçip çok taraflı, paylaşımcı bir güvenlik ve kalkınma düzeni ideali olarak öne çıkmıştır.

Talbott’un Vizyonunun Arka Planı

Talbott’un vizyonu, Soğuk Savaş sonrası dönemde ABD’nin bölgeye dair umutlarını ve beklentilerini yansıtıyordu. Esas amaç, Kafkasya ve Orta Asya’nın yalnızca büyük güçlerin nüfuz alanı olarak değil, kendi özerk çıkarları ve ortak refahları için birlikte hareket edebilecekleri bir platforma dönüşmesiydi. ABD açısından, enerjiden güvenliğe, siyasi çoğulculuktan bölgesel istikrara kadar uzanan bu vizyon, “kazan-kazan” yaklaşımının uluslararası ilişkilerde mümkün olabileceği umudunu barındırıyordu.

Son Yıllardaki Gelişmeler ve Gerçeklik

Ancak son üç yılı aşkın süredir yaşanan gelişmeler, bu vizyonun hakikate ne kadar yaklaştığına dair karmaşık bir tablo ortaya koymaktadır. Bölgedeki dinamikler, hâlâ büyük güçlerin rekabetiyle şekillenmektedir:

- ABD’nin İlgisi ve Stratejik Öncelikleri: ABD, özellikle Trump yönetimiyle birlikte Hint-Pasifik’e odaklanmış ve Kafkasya-Orta Asya bölgesi stratejik önceliklerin dışında kalmıştır. Buna rağmen, belirli dönemlerde ve kriz anlarında (örneğin, Ermenistan-Azerbaycan görüşmeleri gibi) bölgeye yönelik inisiyatifler ve öneriler gündeme gelmiştir.
- Bölgesel Aktörlerin Rolü: Washington, AB, Türkiye ve diğer Batılı aktörlerle birlikte bölgeye aktif varlık sağlamayı ve yerel hükümetleri bölgesel koordinasyona teşvik etmeyi sürdürmektedir. Ancak, ABD’nin liderlik etme eğilimi, yerel aktörlerin kendilerini bir oyun nesnesi değil, öznesi olarak görmesini her zaman kolaylaştırmamaktadır.
- Rusya ve Çin’in Etkisi: Kremlin ve Pekin’in bölge üzerindeki nüfuz arayışları, Kafkasya ve Orta Asya’da çok kutuplu bir güç dengesinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu durum, bölge ülkelerinin dış politikalarını çeşitlendirme çabalarını tetiklese de, çoğu zaman hâlâ büyük güçlerin stratejik hesaplarına bağımlı kalmalarına neden olmaktadır.
- Bölgesel Refah ve Halkın Payı: Çok uluslu projeler ve ekonomik işbirliği mekanizmaları (ör. INSTC, C5+1) yüzeyde “kazan-kazan” söylemiyle yürüse de, kimlerin gerçek anlamda kazançlı çıktığı ve toplumsal refahın ne ölçüde

yaygınlaştığı tartışmalıdır. Güç ilişkilerinin belirleyici olduğu bir ortamda, çoğu zaman bölge halkının talepleri ve hakları arka plana itilmektedir.

Talbott'un Vizyonuna Yaklaşım: Ne Kadar Yol Alındı?

Talbott'un idealist vizyonuna rağmen, son yıllarda yaşanan jeopolitik rekabet ve bölgesel gerçekler, Kafkasya ve Orta Asya'nın "tüm sorumlu oyuncuların galip geldiği" bir yapıya erişmesini zorlaştırmaktadır. Bölgedeki ülkeler, hâlâ Batı, Rusya ve Çin arasındaki çıkar çatışmalarında denge gözetmeye çalışmakta; ulusal çıkarlarını maksimize etmek için çok yönlü ve pragmatik politikalar izlemektedir. Ancak bu süreçte, bölge halklarının huzur ve istikrar beklentileri çoğunlukla gölgede kalmaktadır.

Strobe Talbott'un 1997'de çizdiği vizyon, uluslararası ilişkilerde nadir rastlanan bir kapsayıcılık ve iyimserlik içeriyordu. Fakat günümüz Avrasya'sında, "kazan-kazan" yaklaşımının gerçek anlamda hayata geçtiğini söylemek güçtür. Güç dengeleri, büyük aktörlerin çıkar hesapları ve bölgesel dinamikler, bu ideali sürekli olarak sınamaktadır. Yine de, bölge ülkelerinin çeşitlendirilmiş ekonomik ve siyasi bağlar arayışı, zaman zaman bu vizyona yaklaşma potansiyelini taşımaktadır. Nihai olarak, kalıcı bir "kazan-kazan" düzeni, ancak insan hayatının, adaletin ve ortak iyiliğin önceliklendirildiği bir sistemde mümkün olacaktır.

Bugün geline nokta, Kafkasya ve Orta Asya'nın ABD'nin küresel önceliklerinde arka planda kaldığı açıkça görülmektedir. Washington'un Hint-Pasifik'e yönelen stratejik odağı, bölgeyi merkezi bir dış politika unsuru olmaktan uzaklaştırırsa da, ani gelişen krizler veya diplomatik fırsatlar, ABD'nin bölgeye belirli ölçüde ilgi göstermesine neden olabiliyor. Trump döneminde de, bu ilgi genellikle süreklilikten ziyade, dönemsel ve belirli olaylara odaklanan bir nitelik taşıdı. Ermenistan-Azerbaycan müzakerelerinde, Tom Barrack'ın Nahçıvan koridoru üzerindeki ABD şirketi önerisi, Amerikan resmi makamlarının sürece doğrudan taraf olma arzusunu ilk kez açıkça ortaya koymaları bakımından kayda değerdir; bu, ABD'nin bölgesel inisiyatiflerdeki rolünü yeniden tanımlama potansiyeli taşır.

Bununla birlikte, ABD'nin bölgeye yönelik yaklaşımı hâlâ büyük güç rekabeti ve enerji güvenliği parametreleriyle şekillenmektedir. Daha kapsamlı bir strateji, enerji kaynaklarına erişimi çeşitlendirmek ve bölgedeki büyük güçlerin etkisini sınırlamak için tasarlanabilir; ancak bu tür bir stratejinin ABD'ye yeni, uzun vadeli taahhütler yüklemeksizin başarıya ulaşması zordur. Bölgenin karmaşık güç dengeleri ve yerel aktörlerin çok yönlü dış politika tercihleri göz önüne alındığında, Amerika'nın rolü çoğunlukla destekleyici ve teşvik edici bir düzeyde kalmakta, liderlik ise yerel hükümetlere veya tarafsız üçüncü aktörlere bırakılmaktadır. Yine de, ABD'nin enerji, altyapı ve ticaret projelerinde daha aktif bir tutum alması, hem kendi çıkarları hem de bölgesel istikrar açısından kazanımlar sağlayabilir; fakat bu, çok boyutlu bir angajman ve karşılıklı güven gerektirir.

ABD'nin bölgeye yaklaşımında belirgin bir geri çekilme olsa da, kritik anlarda veya stratejik fırsatlar doğduğunda ortaya çıkan bu tür girişimler, Washington'un tamamen ilgisiz kalmadığını ve potansiyel olarak daha etkin bir bölgesel strateji geliştirme imkânının varlığını göstermektedir.

ABD'nin önümüzdeki dönemde Avrasya'nın iç kesimlerinde doğrudan merkezî bir rol üstlenmesi pek olası görünmese de, Avrupa Birliği, Türkiye ve diğer müttefik ile ortaklarını bölgede aktif kalmaya teşvik etmesi hem bölgesel istikrar hem de Batı'nın çıkarları açısından önem taşımaktadır. Washington, hâlihazırda devam eden bölgesel iş birliği çabalarını destekleyerek, Güney Kafkasya ve Orta Asya'daki hükümetleri daha fazla koordinasyon ve bütünleşme yönünde ihtiyatlı biçimde teşvik edebilir. Bu yaklaşım, yerel aktörlerin liderliği üstlenmesine olanak tanırken, dış müdahalenin yol açabileceği hassasiyetleri de azaltacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri, arzu edildiği takdirde, bölgesel anlaşmalara katkıda bulunma potansiyeline sahiptir; fakat asli sorumluluğu, bölge ülkelerinin kendi inisiyatifleriyle hareket etmelerine alan açmak olmalıdır. Ayrıca, ABD'nin bölgedeki ticaret ve yatırım ortamını geliştirmek için -özellikle Amerikan firmaları başta olmak üzere Batılı şirketlerin enerji, altyapı ve kritik mineraller gibi stratejik sektörlerde katılımını kolaylaştıracak girişimlerde bulunması mümkündür. Ticaretin önündeki engellerin kaldırılması ve yeni işbirliği mekanizmalarının kurulması, C5+1 formatındaki yıllık bakanlar toplantılarında ve ileride düzenlenmesi muhtemel liderler zirvesinde odak noktası haline gelebilir.

C5+1 başkanlar zirvesinin 2023'teki ilk buluşmasının ardından, bu formatın yeniden işlerlik kazanması ve daha kurumsal hale gelmesi, bölgesel sahiplenmeyi ve işbirliğini teşvik edecektir. ABD'nin bölgedeki angajmanını, uzun vadeli taahhütler yerine, yerel aktörlerle ortaklaşa ve esnek bir şekilde yürütmesi; farklı çıkarların ve hassas dengelerin gözetilmesi açısından daha fazla sonuç verebilir. Böylelikle, ABD hem kendi stratejik hedeflerine yaklaşabilir hem de bölgedeki ülkelerin çeşitlendirilmiş ekonomik ve siyasi ilişkiler kurma arayışlarını destekleyici bir rol üstlenmiş olur.

(Bölüm -20-)

Batı Bloğu diyor:

ABD, Avrasya'nın İç Kesimlerinde Çeşitlendirilmiş Bağlar ve Stratejik Çıkarlar

Washington'un Bölgedeki Rolü, Sınırları ve Olasılıkları Üzerine Bir Analiz

Amerika Birleşik Devletleri, Avrasya'nın iç kesimlerindeki ülkelerle ilişkilerinde, kendi stratejik hedeflerini bölgenin gerçekliğiyle uyumlu biçimde yeniden değerlendirme gerekliliğiyle karşı karşıyadır. ABD'nin temel hedeflerinden biri, bu ülkelerin Rusya veya diğer revizyonist güçlerin (örneğin Çin veya İran) etki alanında mutlak biçimde tahakküm altına alınmasını önlemektir. Bu hedef, yalnızca klasik nüfuz mücadelesiyle değil, aynı zamanda bölge halklarının özgürlük, refah ve kendi kaderini tayin hakkına sahip olmasına destek verilmesiyle ilgilidir.

Farklı Siyasi Sistemler ve Stratejik Gerçeklikler

Bölgenin ülkeleri, ABD'nin arzu ettiği şekilde liberal, demokratik veya Batı normlarına uygun siyasi sistemler geliştirmemiş olabilirler. Üstelik, bu ülkelerin çoğu kendi güvenlikleri, ekonomik kalkınmaları ve rejim istikrarlarını sağlama alma amacıyla Moskova, Pekin veya Tahran ile yakın ilişkiler kurmak durumunda hissedebilirler. Coğrafi konumları, tarihsel hafızaları ve bölgesel bağımlılıkları göz önünde bulundurulduğunda, bu seçeneklerin dışında fazla bir manevra alanına sahip olmamaları da doğaldır. ABD'nin bunu anlaması ve bölgesel çoklu ilişkiler ağını bir tehditten ziyade, bir potansiyel olarak görmesi gerekir.

Kremlin'in Etkisi ve Bölgesel Direniş

Bununla birlikte, bu ülkelerin ve halklarının Kremlinin onları yeniden biçimlendirilmiş bir Rus etki alanına dâhil etme girişimlerine karşı kayıtsız kalacaklarını varsaymak yanlış olur. Tarihsel olarak, Orta Asya ve Kafkasya'daki birçok ülke, kendi bağımsızlıklarını ve kimliklerini korumak için büyük güçlerin baskısına zaman zaman direniş göstermiştir. Moskova'nın bölge üzerindeki geleneksel nüfuzu devam etse de, günümüzde bu ülkelerin birçoğu ekonomik ve siyasi olarak alternatif ortaklıklar arayışına yönelmiş ve kendi ulusal çıkarlarını maksimize etmeye çalışmıştır. Bu bağlamda, Kremlin'in mutlak

bir jeopolitik hâkimiyet kurma çabalarına karşı, bölge ülkeleri zaman zaman denge politikaları izlemekte ve çeşitlendirilmiş ilişkiler tesis etmektedir.

ABD'nin Stratejik Yaklaşımı ve Çeşitlendirilmiş Bağlar

ABD için, bölgenin Rusya veya başka bir revizyonist güç tarafından tam anlamıyla tahakküm altına alınmasını önlemek, bu ülkelerin Batı ile ekonomik ve siyasi ilişkiler geliştirme çabalarını desteklemek anlamına gelir. Ancak bu destek, çoğunlukla Washington'un kendi şartları ya da değer sistemiyle birebir örtüşmeyebilir. Bölgedeki çoğu ülke, ABD'nin dayattığı koşullardan ziyade, kendi şartları ve bölgesel gerçeklikleri doğrultusunda dış ilişkilerini şekillendirmeyi tercih etmektedir. Yine de, ABD'nin bu çeşitlendirme stratejilerine dolaylı veya doğrudan katkı sunması, uzun vadede bölgesel istikrar ve denge açısından önemlidir.

Çok kutuplu bir ortamda, ülkelerin yalnızca bir büyük güce bağımlı olmadan, farklı ekonomik ve siyasi ortaklarla bağlantılar kurması, hem kendi ulusal çıkarları hem de genel küresel denge açısından olumlu sonuçlar doğurabilir. ABD bu süreci teşvik ederken, bölge halklarının taleplerini önceleyen, hak temelli ve uzun vadeli refah sağlayıcı yaklaşımlar geliştirdiğinde, kendi stratejik çıkarlarıyla da uyumlu hareket etmiş olur. Bu katkı, her zaman Washington'un inisiyatifiyle ve koşullarıyla gerçekleşmeyecek olsa bile, bölgenin daha özgür, daha açık ve çok yönlü yapıya kavuşmasına olanak tanır.

Esnek Bir Stratejik Uyum Zorunluluğu

ABD, Avrasya'nın iç kesimlerindeki ülkelerle ilişkilerinde mutlak bir uyum veya kendi modelini evrensel olarak benimsetme beklentisiyle hareket etmek yerine, bölgesel çeşitliliği ve çok boyutlu çıkar dengelerini göz önünde bulundurmalıdır. Rusya veya diğer güçler tarafından bölgenin tamamen kontrol altına alınmasını önlemeye çalışırken, hem bölge devletlerinin hem de halklarının çok yönlü gelişimine katkıda bulunmak, Washington'un uzun vadeli çıkarlarıyla daha fazla örtüşecektir. Bu yaklaşım, bölge ülkelerinin kendi inisiyatiflerine ve toplumsal taleplerine alan açarken, aynı zamanda çok-kutuplu bir uluslararası sistemin gerektirdiği esnekliği ve stratejik sabrı da yansıtır.

Rogg & Nok Analiz Merkezi